

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЗ «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»
ІСТОРИКО-ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ І
МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ ФАХОВИХ ДИСЦИПЛІН**

Тетяна Євтушина

**УКРАЇНСЬКА МОВА
ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ**

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА
ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ**

*(спеціальності 025 Музичне мистецтво, 024 Хореографія, 014 Середня
освіта (Музичне мистецтво),
перший (бакалаврський) рівень вищої освіти)*

Одеса – 2023

УДК: 811.161.2(07)

Є - 27

*Друк за ухвалою вченої ради Університету Ушинського
(протокол № 3 від 28 вересня 2023 року)*

Укладач: Євтушина Т. О.

Рецензенти:

Сікорська В. Ю. - кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри довузівської підготовки Одеського національного морського університету

Павлюк Н. Л. - кандидат філологічних наук, викладач кафедри української та зарубіжної літератур Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

Євтушина Т. Українська мова за професійним спрямуванням : методичні рекомендації до проведення практичних занять та організації самостійної роботи для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальностей 025 Музичне мистецтво, 024 Хореографія, 014 Середня освіта (Музичне мистецтво). Одеса : Університет Ушинського, 2023. 90 с.

Методичні рекомендації укладено відповідно до програми підготовки бакалаврів денної форми навчання Університету Ушинського. Система вправ і завдань спрямована на формування умінь і навичок усного і писемного фахового спілкування. Видання містить тестові, контрольні-пошукові, проблемні завдання для індивідуальної пізнавальної діяльності здобувачів вищої освіти в аудиторний і неаудиторний час, питання до іспиту, критерії оцінювання, довідковий матеріал, а також список рекомендованої літератури.

Методичні рекомендації відповідають стандарту вищої освіти і принципам професійної та особистої зорієнтованості навчання на засадах компетентнісного, інтегрованого та технологічного підходів.

Для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальностей 025 Музичне мистецтво, 024 Хореографія, 014 Середня освіта (Музичне мистецтво), викладачів вищих навчальних закладів.

УДК: 811.161.2(07)

© Т. О. Євтушина, укладання, 2023

© УНІВЕРСИТЕТ УШИНСЬКОГО, 2023

ЗМІСТ

Зміст.....	3
Передмова.....	4
Практичне заняття № 1.....	5
Самостійна робота № 1.....	7
Практичне заняття № 2.....	11
Самостійна робота № 2.....	13
Практичне заняття № 3.....	16
Самостійна робота № 3.....	18
Практичне заняття № 4.....	21
Самостійна робота № 4.....	22
Практичне заняття № 5.....	25
Самостійна робота № 5.....	27
Практичне заняття № 6.....	30
Самостійна робота № 6.....	32
Практичне заняття № 7.....	39
Самостійна робота № 7.....	40
Практичне заняття № 8.....	42
Самостійна робота № 8.....	43
Практичне заняття № 9.....	45
Самостійна робота № 9.....	47
Практичне заняття № 10.....	51
Самостійна робота № 10.....	53
Практичне заняття № 11.....	56
Самостійна робота № 11.....	58
Практичне заняття № 12.....	62
Самостійна робота № 12.....	63
Питання до іспиту.....	67
Критерії оцінювання.....	69
Словник «Вибираймо правильні слова».....	75
Словник помилконебезпечних ситуацій у тексті наукової роботи.....	81
Список рекомендованої літератури.....	87

ПЕРЕДМОВА

Знання державної мови — це життєва потреба кожної людини, оскільки в межах держави гарантом людського взаєморозуміння слугує саме державна мова.

Імідж фахівця крізь призму знання державної мови передбачає обов'язкове володіння культурою мови, яка охоплює певну систему норм: орфоепічних, лексичних, орфографічних, граматичних, стилістичних. Мовнокультурна освіченість фахівця сфери психології, його вміння спілкуватися згідно із сучасними національними нормами, коректно дискутувати, вербально переконувати гарантують, за даними вчених і практиків, майже у 85 % успіх у професійно-ділових стосунках.

Шляхів до мовної досконалості безліч, усі вони починаються з любові до рідної мови, бажання майстерно володіти нею.

Зокрема, навчальна дисципліна «Українська мова (за професійним спрямуванням)» має на меті підвищити рівень загальномовної підготовки, мовної грамотності; формувати навички професійного спілкування, вміння оптимально використовувати засоби української мови в усному і писемному спілкуванні в суспільно й професійно значущих сферах.

Методичні рекомендації виконують функцію методичного забезпечення пізнавальної аудиторної та позааудиторної роботи бакалаврів із дисципліни «Українська мова за професійним спрямуванням». Видання упорядковано відповідно до чинної програми та сприятиме усвідомленому засвоєнню здобувачами вищої освіти змісту всіх тем дисципліни, формуванню практичних умінь, досвіду творчої та дослідницької діяльності. Матеріали методичних рекомендацій зорієнтовано на специфіку спеціальностей 025 Музичне мистецтво, 024 Хореографія, 014 Середня освіта (Музичне мистецтво), тому зосереджують увагу здобувачів вищої освіти на закономірностях створення фахового тексту в умовах ефективності комунікації у сферах музичного мистецтва й хореографії.

Методичні рекомендації містять завдання до практичних занять та самостійної роботи дисципліни, тестові й проблемні завдання для проміжного контролю знань, критерії оцінювання, а також додатки, призначені оптимізувати практичний перебіг навчального процесу й сприяти усвідомленому засвоєнню здобувачами вищої освіти навчальної інформації. Кожна тема представлена переліком теоретичних питань, списком рекомендованої літератури, системою вправ конструктивного, продуктивного, дослідницького, мовленнєвого й творчого характеру.

Допомогти здобувачам вищої освіти пізнавати й удосконалювати себе у вивченні мови – головне завдання пропонованих методичних рекомендацій.

Практичне заняття № 1

Круглий стіл. Державна мова — мова професійного спілкування фахівців музичного мистецтва та хореографії. Культура мовлення як невід’ємний складник професійного успіху у сфері музичного мистецтва та хореографії

Питання до обговорення

1. Поняття національної і літературної мови.
2. Мовне законодавство та мовна політика в Україні з урахуванням воєнного стану.
3. Норми сучасної української літературної мови в професійному спрямуванні.
4. Мова і культура мовлення в житті професійного комунікатора.
5. Типи словників. Роль словників у підвищенні мовленнєвої культури.
6. Лексико-фразеологічні норми.
7. Мовний, мовленнєвий, спілкувальний етикет. Мовленнєвий етикет у сфері музичного мистецтва та хореографії.
8. Стандартні етикетні ситуації. Парадигма мовних формул.
9. Критика й компліменти у фаховій діяльності.

Рекомендована література

1. Євтушина Т. О. Український пісенний дискурс весни 2022 року як практичний метод навчання у виші. *Сучасні методи та форми організації освітнього процесу у закладах вищої освіти: збірник матеріалів всеукраїнської науково-методичної конференції*. Одеса: Університет Ушинського, 2022. С. 68-70. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/bitstream/123456789/15290/1/Yevtushyna%20%20d%20%20a2etiana%20%20d%20%209eleksandrivn%20%20b0.pdf>
2. Євченко О. В. Правові засади мовної політики України в умовах воєнного стану. *Закарпатські філологічні студії*. 2022. Вип. 26. Т. 1 С. 52 – 55. http://zfs-journal.uzhnu.uz.ua/archive/26/part_1/26-1_2022.pdf
3. Короткова Ю. М. Сабельникова Т. М. Посилення ролі мови й мовної освіти в умовах воєнного стану. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського*. Серія: Філологія. Журналістика». 2023. Том 34 (73) № 1. С. 26 – 30. URL: https://www.philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2023/1_2023/part_1/1-1_2023.pdf
4. Український правопис. 2019. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/%202019.pdf>
5. Шевчук С. В. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник. Київ : Алерта, 2023. 536 с. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/17879>

Практичні завдання для аудиторної роботи

Завдання 1. *Круглий стіл. Переглянувши відео «Вітаймося українською правильно» <https://www.youtube.com/watch?v=UO6GwSxK960> та «Як треба вітатися по-українському? «Доброго ранку» чи «Добрий ранок»? <https://www.youtube.com/watch?v=5xmxMF8nL1U>, запишіть повчальні поради для себе.*

Завдання 2. *Круглий стіл. Поєднайте пароніми з відповідними іменниками, поясніть свій вибір.*

Кваліфікаційний – кваліфікований (структура, екзамен, спеціаліст, комісія, розряд, консультація, інженер, завдання, випробування, порада). Відносини – відношення (міждержавні, смислові). Військовий – воєнний (суд, час). Зумовлений – обумовлений (договором, кліматом).

Завдання 3. *Круглий стіл. Прочитайте, правильно наголошуючи слова. Перевірте себе за електронним словником <https://lcorp.ulif.org.ua/dictua/>*

Аргумент, байдуже, бюлетень, виголосити, видання, гуртожиток, двоскладовий, документ, завжди, загадка, засідання, індустрія, квартал, корисний, листопад, мабуть, одинадцять, ознака, оптовий, подруга, помилка, принести, простий, розвідка, сантиметр, середина, також, урочистий, фаховий, феномен.

Завдання 4. *Круглий стіл. Робота «четвірками». Поміркуйте, чи правильно перекладено дієслівні словосполучення.*

Виразити думки, прийняти до уваги, прийняти міри, підвести підсумки роботи, вислати пісьмо, привести приклад.

Завдання 5. *Круглий стіл. Перепишіть, замінивши цифри словами; числівники узгодьте з іменниками:*

Визначити добуток від множення 655 на 6; до 479 додати 11; від 347 відняти 24; скласти 75 з 4867; 3 (хореограф); 4 (директор); 3,5 (грам); 7 (документ); 29 (підручник); 68 (аркуш); 543 (метр); 37 (технолог); 2,5 (тиждень); 67 (працівник).

Завдання 6. *Котра година? <https://learningapps.org/8799663>*

Завдання 7. *Круглий стіл. За допомогою тлумачного словника (<http://sum20ua.com>.) опрацюйте значення слова «авторитет» і підберіть синоніми за допомогою словника (<http://lcorp.ulif.org.ua/dictua/>).*

Завдання 8. *Круглий стіл. Чи згодні з матеріалами відео «Як правильно говорити і приймати компліменти»?*

<https://www.youtube.com/watch?v=7YAzO5gwduQ> *Чи можете додати свої мовні формули?*

Самостійна робота № 1

Державна мова — мова професійного спілкування в музичному мистецтві та хореографії. Культура мовлення як невід’ємний складник професійного успіху у сфері музичного мистецтва та хореографії

Питання до обговорення

1. Поняття національної та літературної мови.
2. Мовне законодавство та мовна політика в Україні з урахуванням воєнного стану.
3. Норми сучасної української літературної мови в професійному спрямуванні.
4. Мова і культура мовлення в житті професійного комунікатора.
5. Типи словників. Роль словників у підвищенні мовленнєвої культури.
6. Лексико-фразеологічні норми.
7. Мовний, мовленнєвий, спілкувальний етикет. Мовленнєвий етикет у сфері музичного мистецтва та хореографії.
8. Стандартні етикетні ситуації. Парадигма мовних формул.
9. Критика й компліменти.

Рекомендована література

1. Євтушина Т. О. Український пісенний дискурс весни 2022 року як практичний метод навчання у виші. *Сучасні методи та форми організації освітнього процесу у закладах вищої освіти: збірник матеріалів всеукраїнської науково-методичної конференції*. Одеса: Університет Ушинського, 2022. С. 68-70. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/bitstream/123456789/15290/1/Yevtushyna%20%20a2etiana%20%20%209eleksandrivn%20%20b0.pdf>
2. Євченко О. В. Правові засади мовної політики України в умовах воєнного стану. *Закарпатські філологічні студії*. 2022. Вип. 26. Т. 1 С. 52 – 55. http://zfs-journal.uzhnu.uz.ua/archive/26/part_1/26-1_2022.pdf
3. Короткова Ю. М. Сабельникова Т. М. Посилення ролі мови й мовної освіти в умовах воєнного стану. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського*. Серія: Філологія. Журналістика». 2023. Том 34 (73) № 1. С. 26 – 30. URL: https://www.philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2023/1_2023/part_1/1-1_2023.pdf
4. Український правопис. 2019. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/%202019.pdf>
5. Шевчук С. В. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник.

Київ : Алерта, 2023. 536 с. URL:
<http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/17879>

Практичні завдання для самостійної роботи

Завдання 1. Чи правильно вжито дієприкметники в кліпах сучасних українських співаків?

<https://learningapps.org/23588153>

Завдання 2. Спишіть слова, розкривши дужки. Поясніть написання неподвоєних та подвоєних приголосних в іншомовних словах.

А(к,кк)умуляція, му(л,лл)а, бе(лл,л)адона, баро(к,кк)о, а(п,пп)ерце(п,пп)ція, кла(с,сс)и(ф,фф)і(к,кк)ація, бо(н,нна), гру(п,пп)а, бі(л,лл)ь, бе(л,лл)етристика, і(м,мм)іграція, бра(в,вв)і(с,сс)имо, ша(с,сс)і, і(д,дд)и(л,лл)ічний, бу(л,лл)а, пе(н,нн)і, сю(р,рр)реалізм, ко(н,нн)о(т,тт)ація, ві(л,лл)а, ва(н,нн)ий, інте(л,лл)ектуальний, і(н,нн)овація, інтерме(ц,цц)о, ма(н,нн)а, форти(с,сс)и(м,мм)о, ко(л,лл)ектив, а(н,нн)а(л,лл)и, ко(м,мм)і(с,сс)ія, мо(т,тт)о, ре(ф,фф)е(р,рр)ат, мадо(н,нн)а, то(н,нн)а, і(р,рр)аціональний, па(н,нн)а, лібре(т,тт)о, піані(с,сс)имо, пі(ц,цц)и(к,кк)а(т,тт)о, ста(к,кк)ато, су(м,мм)а, і(р,рр)еальний, а(н,нн)отація.

Завдання 4. Використовуючи етикетні формули (привернення уваги до себе, пропозиція, відмова, зауваження, розрада, втішання, подяка) та запропоновану інформацію про музику для дітей <https://uk.tristarhistory.org/brass-instruments>, письмово змоделюйте на вибір 1 бесіду (по чотири репліки: добрий день і до побачення не рахуються):

I варіант (здобувачі спеціальностей 014 Середня освіта (Музичне мистецтво), 025 Музичне мистецтво).

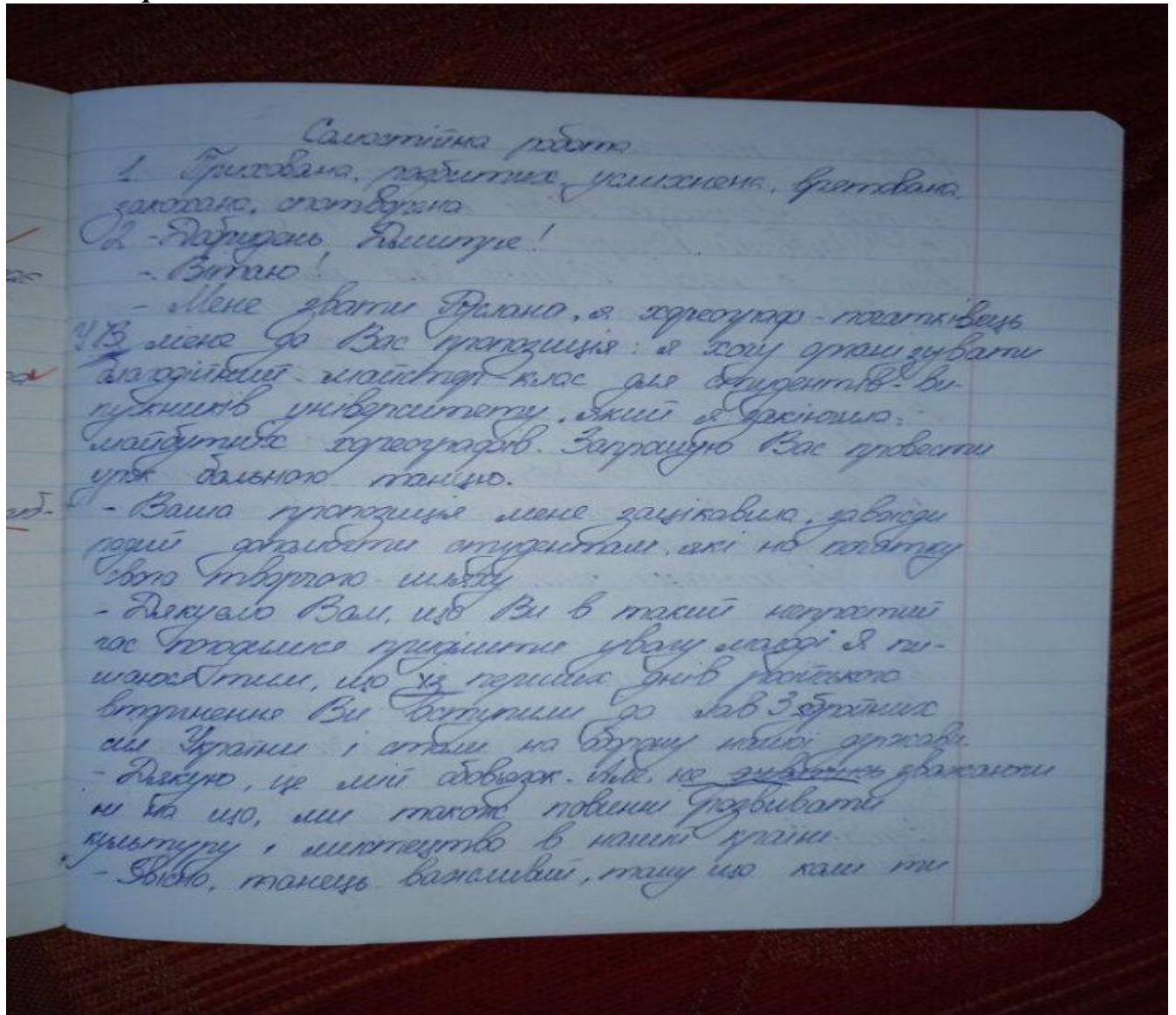
- Ви як музикант /учитель музики й Андрій Хливнюк (чи інший музикант/режисер/кіноактор/співак, який захищає Батьківщину чи за допомогою своєї творчої діяльності переказує численні кошти на потреби ЗСУ);

- Ви як учитель музики й обдарована дитина;
- Ви як музикант/учитель музики та Пташка;
- Ви як музикант/учитель музики та воїн ЗСУ.

II варіант (здобувачі спеціальності 024 Хореографія).

- Ви як хореограф і Тарас Тополя (чи інший музикант/режисер/кіноактор/співак, який захищає Батьківщину чи за допомогою своєї творчої діяльності переказує численні кошти на потреби ЗСУ);

- Ви як хореограф і Дмитро Дікусар;
- Ви як хореограф і Пташка;
- Ви як хореограф і воїн ЗСУ.

Наприклад:

Завдання 5. Робота «трійками» (по три особи). Спробуйте підготувати ментальну карту чи інтерактивний робочий аркуш (Wizer.Me) за статтею:

Короткова Ю. М. Сабельникова Т. М. Посилення ролі мови й мовної освіти в умовах воєнного стану. Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика». 2023. Том 34 (73) № 1. С. 26 – 30. URL:

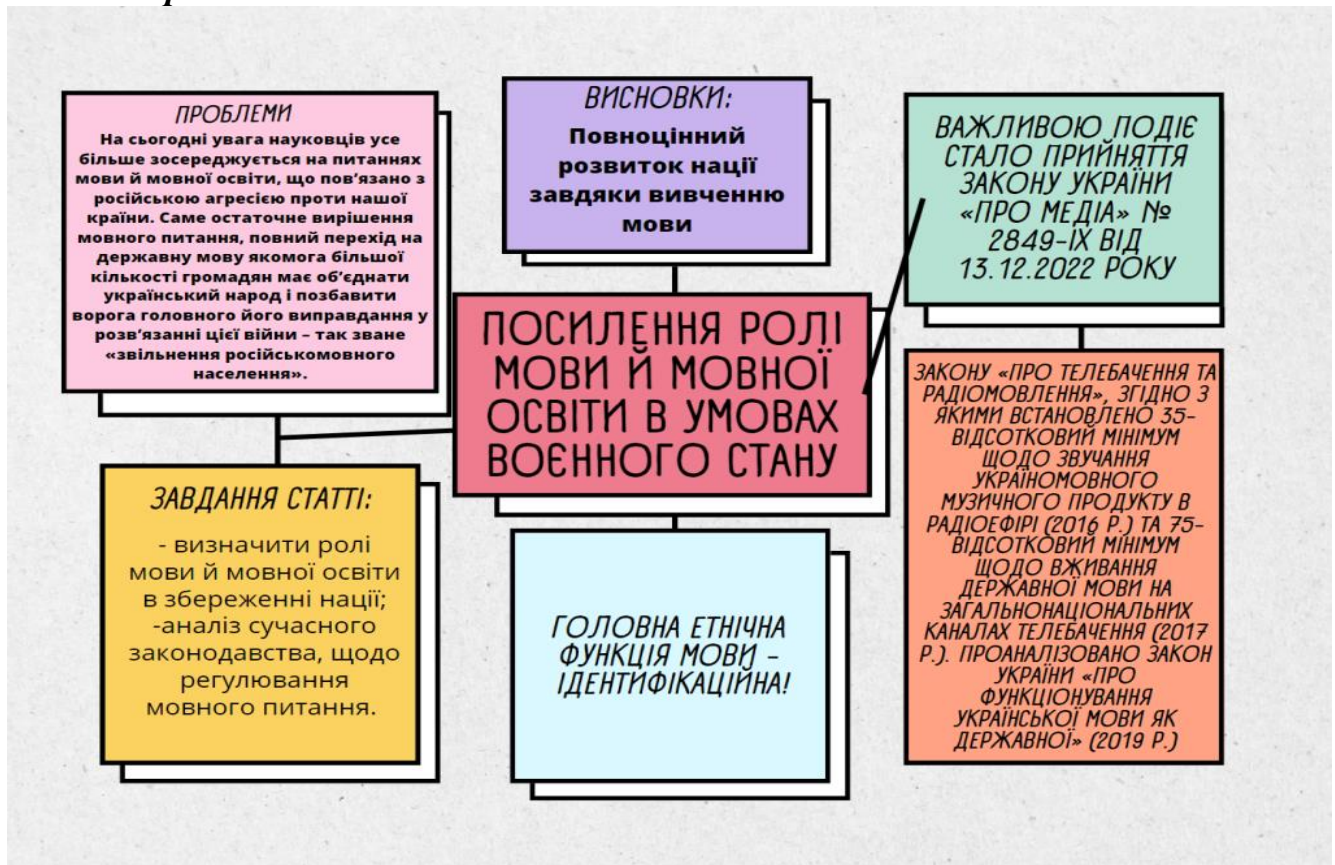
https://www.philol.vernadskeyournals.in.ua/journals/2023/1_2023/part_1/1-1_2023.pdf

Алгоритм створення інтерактивного аркуша:

https://www.youtube.com/watch?v=aj7iX0JQB_U

Створення ментальних карт: https://www.canva.com/uk_ua/grafiky/intelekt-karta/; Coggle.

Наприклад:

Завдання 3. Вибравши 3 терміни, письмово укладіть 3 речення фахового спрямування. Укладаючи речення, дотримуйтеся порад інтерв'ю Ірини Фаріон «Зайві слова, як зайві кілограми»
<https://www.youtube.com/watch?v=sQGWxQDjAq0>

I варіант. Посилання на словники музичних термінів:
http://ni.biz.ua/11/11_4/11_49986_slovar-muzikalnih-terminov.html;
<https://naurok.com.ua/muzichnih-terminiv-slovník-dlya-shkolyariv-slovník-114506.html>

II варіант. Посилання на словники хореографічних термінів.
https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/11580/1/Glossary_choreography.pdf

Завдання 6. Прочитайте текст «Громадський захист української мови».
<https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/ukrayinska-mova-pid-chas-viyny-klyuchovi-tendentsiyi-rozvytku> **Запишіть продовження тексту (3-4 речення) про захист і популяризацію української мови студентами Університету Ушинського.**

Наприклад: <https://www.instagram.com/p/CjaLC6JNmO/>

Завдання 7. З'ясуйте, де правильно, а де помилково узгоджені числівники з іменниками <https://learningapps.org/9060790>

Методичні рекомендації:

https://webpen.com.ua/pages/Morphology_and_spelling/numerals%20and_nouns.html

Практичне заняття № 2

Практичне заняття. Культура мовлення як невід'ємний складник професійного успіху у сфері музичного мистецтва та хореографії. Стили сучасної української літературної мови в професійному спілкуванні

Питання до обговорення

1. Мовний, мовленнєвий, спілкувальний етикет. Мовленнєвий етикет у сфері музичного мистецтва та хореографії.
2. Стандартні етикетні ситуації. Парадигма мовних формул.
3. Критика й компліменти.
4. Функціональні стилі: ознаки, сфера застосування.
5. Професійна сфера як інтеграція офіційно-ділового, наукового й розмовного стилів.
6. Текст як форма реалізації мовнопрофесійної діяльності. Основні ознаки тексту.
7. Мовленнєвий жанр як типізоване висловлювання.

Рекомендована література

1. Гриценко Т. Б. Українська мова за професійним спрямуванням: навч. посібн. Київ: ЦНЛ, 2019. 624 с. http://cul.com.ua/preview/Ukr_mova_za_prof_Gricenko.pdf
2. Євтушина Т. О., Дідур Л. С. Культуромовний аспект політичного дискурсу В. Зеленського (на матеріалі звернень періоду карантину). *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика». 2020. Вип. 31. Том 2. С. 11-15. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/14790>
3. Євтушина Т. О., Прокопенко Л. І., Безенко А. О. Еліптичний заголовок як актуалізатор комунікативно важливої інформації в газеті «Чорноморські новини». *Закарпатські філологічні студії*. Видавничий дім «Гельветика», 2022. Вип. 21. Т. 1. С. 50 – 54. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/41393/1/N_Lakhno_ZFS_21_IF.pdf
4. Шевчук С. В. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник. Київ : Алерта, 2023. 536 с. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/17879>

Практичні завдання для аудиторної роботи

Завдання 1. Робота впарі: створіть ментальну карту на основі відео.

I варіант. Як правильно українською звернутися з проханням?

<https://www.youtube.com/watch?v=gjMrE-uFtVA>

II варіант. Чи можна українською вибачитися?

<https://www.youtube.com/watch?v=j2B-JomDZCI>

III варіант. Як правильно звернутися до незнайомої людини?

<https://www.youtube.com/watch?v=3M4skE8-H50>

IV варіант. Як правильно просити вибачення

<https://www.youtube.com/watch?v=4y2XNAKq60g>

V варіант. Як правильно відповісти, якщо вам сказали «Дякую»?

<https://www.youtube.com/watch?v=tT4C9XK9XNA>

Завдання 2. Знайдіть і виправте помилки. Поясніть, які норми сучасної української літературної мови порушено в поданих словосполученнях.

У відповідності до ст. 10 Конституції України; згідно чинного законодавства; у залежності від ухвали; по відношенню до представників бізнесу; не дивлячись на протести; у порівнянні з минулим місяцем. Виборча компанія, весела компанія, відкрити вікно, щире відношення, синтаксичні відношення, музикальна пам'ять, музикальна школа, білет на літак, відчути почуття, службова особа, особова охорона, особисте щастя, здатний до вивчення мов, здатний на подвиг, документальна точність, вимушені зупинитися, вимушені рухи, змушений жити в місті.

Завдання 3. Укладіть 2 речення зі сфери музичного мистецтва/хореографії, пояснивши показники зв'язності та види зв'язку компонентів укладених речень, стиль і тип мовлення.

Завдання 4. З'ясуйте, яких неточностей припустився Ваш співрозмовник під час спілкування. Запишіть правильні варіанти поданих речень.

Зустрінемося через пару днів. Вибачаюсь! Ви перепутали адрес. Я задаю Вам питання. До зустрічі слідуєчого тижня. Скажіть, будь ласка, скільки годин? По якому ділу Ви до мене? Дозвольте подякувати Вас. Даруйте, але Ви не відповіли на питання. Я розділяю Ваш смуток. Усього Вам самого найкращого!

Завдання 5. З якими із запропонованих слів можна поєднати подане слово?

Область (знань, досліджень, південна, постраждала від повені, зацікавлення, впливу).

Вірний (рішення, любов, думка, опора, поразка, дружина, відповідь).

Знаходитися (в розшуку, у наслідок тривалих пошуків, на свіжому повітрі, у занедбаному стані, у гарному настрої, на диспансерному обліку, в друку).

Рахувати (за доцільне, таким, що втратив чинність, у думці, до десяти, збитки, корисним, своїм обов'язком).

Представляти (небезпеку, друга, університет на спартакіаді, докази, до захисту, звіт, на розгляд комісії, будинок своєї мрії).

Привести (до школи, аргументи, в рух, приклади, цитату, до депресії, до втрат).

Робочий (місце, професія, тиждень, гуртожиток, група, проєкт, стіл).

Відкривати (нову крамницю, вікно, невідомі куточки країни, двері, Америку, очі (повіки своїх очей), рахунок).

Об'єм (робіт, перевезень, куба, посудини, знань, замовлення, інформації).
Громадянський (кодекс, суспільство, шлюб, війна, телебачення, обов'язок, панахида)

Завдання 7. Проблемне завдання для розмовних «буз» груп: прокоментуйте показники зв'язності та види зв'язку компонентів речень із курсових робіт за обраним фахом.

Завдання 8. Попрацюйте в парах. Використовуючи етикетні мовленнєві формули, складіть і розіграйте за особами діалог (по 4-6 реплік) відповідно до однієї з поданих ситуацій «запізнення».

- а) на зустріч із важливим партнером;
- б) на профільну нараду до керівника;
- в) на зустріч із потенційним роботодавцем.

Самостійна робота № 2

Культура мовлення як невід'ємний складник професійного успіху у сфері музичного мистецтва та хореографії. Стилi сучасної української літературної мови в професійному спілкуванні

Питання до обговорення

1. Мовний, мовленнєвий, спілкувальний етикет. Мовленнєвий етикет у сфері музичного мистецтва та хореографії.
2. Стандартні етикетні ситуації. Парадигма мовних формул.
3. Критика й компліменти.
4. Функціональні стилі: ознаки, сфера застосування.
5. Професійна сфера як інтеграція офіційно-ділового, наукового й розмовного стилів.
6. Текст як форма реалізації мовнопрофесійної діяльності. Основні ознаки тексту.

7. Мовленнєвий жанр як типізоване висловлювання.

Рекомендована література

1. Гриценко Т. Б. Українська мова за професійним спрямуванням: навч. посібн. Київ: ЦНЛ, 2019. 624 с. http://cul.com.ua/preview/Ukr_mova_za_prof_Gricenko.pdf
2. Євтушина Т. О., Дідур Л. С. Культуромовний аспект політичного дискурсу В. Зеленського (на матеріалі звернень періоду карантину). *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика». 2020. Вип. 31. Том 2. С. 11-15. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/14790>
3. Євтушина Т. О., Прокопенко Л. І., Безенко А. О. Еліптичний заголовок як актуалізатор комунікативно важливої інформації в газеті «Чорноморські новини». *Закарпатські філологічні студії*. Видавничий дім «Гельветика», 2022. Вип. 21. Т. 1. С. 50 – 54. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/41393/1/N_Lakhno_ZFS_21_IF.pdf
4. Кацавець Р.С. Українська мова: усна і писемна (ділове спрямування) : навч. посіб. Київ : Алерта. 2020. 280 с.
5. Шевчук С. В. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник. Київ : Алерта, 2023. 536 с. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/17879>

Практичні завдання для самостійної роботи

Завдання 1. Робота «трійками»: на основі теоретичного матеріалу та фахових текстів, цифрових технологій підготуйте мініпроект «Професійна сфера як інтеграція офіційно-ділового, наукового й розмовного стилів».

Завдання 2. Доберіть із фахової літератури 2-3 тексти (по 2-3 речення) різних типів мовлення, прокоментувавши показники зв'язності та види зв'язку компонентів тексту.

ПАМ'ЯТКА:

Елементи і компоненти тексту поєднуються такими видами зв'язку:

- контактний - пов'язані елементи знаходяться поряд;
- дистантний - здійснюється на відстані: об'єкт, що згадувався в першому абзаці, знову стає предметом уваги в наступних абзацах, через певну кількість речень іншого змісту;
- ланцюговий або послідовний - певний елемент попереднього речення стає вихідним пунктом для наступного і вимагає подальшого розгортання думки;

- паралельний - речення граматично рівноправні. Характерна ознака цього зв'язку - єдність видо-часових форм присудків;
- перспективний - вказує, про що мовитиметься далі;
- ретроспективний - певний фрагмент тексту вимагає від адресата
- пригадування змісту попередніх частин.

Крім змісту, частини тексту пов'язуються за допомоги лексичних (повтори слів, синоніми, спільнокореневі слова, займенники, прислівники) і граматичних (сполучники, вставні слова, неповні й риторичні речення) засобів.

Завдання 3. Серед наведених словосполучень виокремте стилістично неправильні, зрєдагуйте їх, правильні варіанти запишіть.

I варіант (перша половина здобувачів освіти за журнальним списком).
Пропуск в інститут, вимкнути світло, кризисна ситуація, в силу обставин, немає потреби, вжити всіх зусиль, перегорнути сторінку, запланувати міроприємства, звернутися з проханням, думки співпадають, говорити на українській мові, всі без виключення, широким планом, наступна зупинка, в любий час, характерний йому, отримати освіти, учбовий процес, відповідно з постановою, тримастами шестидесятьма семи студентами, двадцять два дня, повинен бути направлений, дякуючи допомозі, вірна відповідь, ставити до відома класного керівника, при завершенні ремонту аудиторії, приймати міри, по заказу, зустрічаються помилки, завідувач відділом.

II варіант (перша половина здобувачів освіти за журнальним списком).
Першим ділом треба вирішити це питання; ми намітили слідуєчі міроприємства; ми підраховали всі можливості; на протязі року була велика нагрузка; невільно приходить на думку слідуєче; маргіналізуєчих сфер діяльності жінки; я настоєю на тому, щоб...; приступаєм до обговорення; терміново прийняти міри, получили заказний лист; принесли лист не по адресу; запрошення висилаємо по пошті; прийміть наші самі щирі вітання; вибачаюсь за прикре непорозуміння; працює менеджером по рекламі; діяти згідно закону «Про мови». Зокрема, при позначенні «сучасна жінка» виникає питання, про яку жінку мова йде. Для вирішення цього питання необхідне об'єднання різних, часом взаємовиключних, підходів і теоретичних позицій, що уможливлується лише в умовах комплексного соціально-психологічного дослідження.

Завдання 4. За тлумачним словником з'ясуйте значення слова «поступити» і відрєдагуйте словосполучення.

Поступив на роботу, поступили у продаж, поступив у вищій навчальний заклад, поступив справедливо поступили заявки.

Завдання 5. Запишіть словосполучення, добираючи з дужок найбільш точне слово.

(Обіймати, охоплювати) посаду вчителя; (діставати, здобувати) освіту; (вичерпна, фундаментальна) відповідь на іспиті з історії; (доступний, досяжний) виклад навчального матеріалу; (казати, висловлювати) власні думки; (докорінні, знаменні) зміни в історії України.

Завдання 6. Поставте слова у форму кличного відмінка.

Добродій, пан, пані, громадянин, президент, лікар, громадянка, добродійка, учитель, Петренко, Коваль, Надія, Наталія, Наталя, Світлана, Нінель, друг, Віктор, Олег, школяр, директор, Олексій, Павло, Олександр, дід, сестра, тато, син, князь, швець, продавець, борець, кравець, Джордж.

Завдання 7. Запишіть 2 словосполучення з фахової сфери, згадавши граматику на основі відео «Коли вживаємо –СЯ, а коли –СЬ?»
<https://www.youtube.com/watch?v=5a2X9ZvpZDw>

Завдання 8. Робота в парі. Пройдіть тест
<https://wordwall.net/uk/resource/52219092>, згадавши правила вживання прийменників і сполучників. https://webpen.com.ua/pages/Antonenko-Davudovich/15_Antonenko-Davidovich_priymmennik,spoluchnik,chastka.html.
Коментування помилок.

Практичне заняття № 3

Рольова гра. Спілкування як інструмент професійної діяльності фахівців музичної та хореографічної галузей. Риторика і мистецтво презентації

Питання до обговорення

1. Спілкування і комунікація. Функції спілкування.
2. Види, типи і форми професійного спілкування.
3. Основні закони спілкування.
4. Стратегії спілкування.
5. Публічний виступ як важливий засіб комунікації переконання.
6. Культура сприймання публічного виступу. Види запитань.

Рекомендована література

1. Білавич Г. Основи риторики і красномовства : навч.-метод. посіб. Івано-Франківськ, 2020. 211 с.
 URL: <http://lib.pnu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/8878/1>

2. Євтушина Т. О., Дідур Л. С. Культуромовний аспект політичного дискурсу В. Зеленського (на матеріалі звернень періоду карантину). *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика». 2020. Вип. 31. Том 2. С. 11-15. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/14790>
3. Підгурська В. Ю., Голубовська І. В. Українська мова за професійним спрямуванням : навч. посіб. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2022. 192 с. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/33841/1/Pidgurska.pdf>
4. Риторика : навч.-метод. посібник / укл. Лариса Мафтин. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2020. 344 с. URL: <https://archer.chnu.edu.ua/jspui/handle/123456789/4454>
5. Шевчук С. В. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник. Київ : Алерта, 2023. 536 с. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/17879>

Практичні завдання для аудиторної роботи

Завдання 1. Рольова гра: візіалізуйте відео.

I варіант. Як подолати стрес під час повітряної тривоги

<https://www.youtube.com/watch?v=Gn7xCX6BPP8>

II варіант. Як спілкується Лідер?

https://www.youtube.com/watch?v=JU_Cp_gYU5U

III варіант. Чому «паляниця»? Саме це слово стало у часи війни своєрідним маркером «свій-чужий».

<https://www.youtube.com/watch?v=w0814TzHGSw>

Завдання 2. Рольова гра «Музикант/хореограф і учень/воїн ЗСУ»: доберіть 1- 2 аргументи, щоб підтвердити висловлені думки.

I варіант. Ніяке інше вміння яким може володіти людина не дасть їй можливості з такою швидкістю зробити кар'єру і добитися визнання як уміння добре говорити (Чонсі М. Деп'ю).

II варіант. Стан державної мови рівень володіння нею поширеність у різних сферах життя усе це показник цивілізованості суспільства (О. Пономарів).

III варіант. Скільки української мовної території стільки й української державності (І. Заєць).

IV варіант. Мова – це форма нашого життя життя культурного й національного це форма національного організування (І. Огієнко).

Завдання 3. Рольова гра «Учитель музики/хореографії і класний керівник»:
на основі різних запитань пояснити 7 психотипів учнів, або Як мотивувати школярів до навчання з врахуванням їхніх психологічних особливостей.
<https://osvitanova.com.ua/posts/6109-7-psykhotypiv-uchniv-abo-yak-motyvuvaty-shkoliariv-do-navchannia-z-vrakhuvanniam-ikhnikh-psykholohichnykh-osoblyvostei>

Завдання 4. Проблемне завдання для розмовних «буз» груп:
прокоментуйте

I варіант (здобувачі спеціальності 024 Хореографія).

6 Причин, чому танці корисні для здоров'я

<https://marieclaire.ua/uk/beauty/6-prichin-pochemu-tantsy-polezny-dlya-zdorovya>

II варіант (здобувачі спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво)).

Як впливає музика на розвиток дитини

<https://vseosvita.ua/user/id347061/library>

III варіант (здобувачі спеціальностей 014 Середня освіта (Музичне мистецтво, 025 Музичне мистецтво).

Музика важлива для розвитку і взаємовідносин дитини

<https://childdevelop.com.ua/articles/develop/8582/>

IV варіант (здобувачі спеціальності 024 Хореографія).

Психологія танцю: вплив рухів на нашу свідомість

<https://experyment.com.ua/psykholohiia-tantsiu-vplyv-rukhiv-na-nashu-svidomist/>

Самостійна робота № 3

Спілкування як інструмент професійної діяльності фахівців музичної та хореографічної галузей. Риторика і мистецтво презентації

Питання до обговорення

1. Спілкування і комунікація. Функції спілкування.
2. Види, типи і форми професійного спілкування.
3. Основні закони спілкування.
4. Стратегії спілкування.
5. Публічний виступ як важливий засіб комунікації переконання.
6. Культура сприймання публічного виступу. Види запитань.

Рекомендована література

1. Білавич Г. Основи риторики і красномовства : навч.-метод. посіб. Івано-Франківськ, 2020. 211 с.
 URL: <http://lib.pnu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/8878/1>
2. Євтушина Т. О., Дідур Л. С. Культуромовний аспект політичного дискурсу В. Зеленського (на матеріалі звернень періоду карантину). *Актуальні питання*

- гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка.* Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика». 2020. Вип. 31. Том 2. С. 11-15. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/14790>
3. Підгурська В. Ю., Голубовська І. В. Українська мова за професійним спрямуванням : навч. посіб. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2022. 192 с. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/33841/1/Pidgurska.pdf>
 4. Риторика : навч.-метод. посібник / укл. Лариса Мафтин. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2020. 344 с. URL: <https://archer.chnu.edu.ua/jspui/handle/123456789/4454>
 5. Шевчук С. В. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник. Київ : Алерта, 2023. 536 с. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/17879>

Практичні завдання для самостійної роботи

Завдання 1. *Укладіть агітаційну промову, записавши відео, за обраний вами фах, про престиж та перспективи вашої майбутньої професії. Обміняйтеся відео з одногрупником і зробіть риторичний аналіз промови свого одногрупника за схемою.*

Рекомендації щодо виконання завдання:

- скласти текст агітаційної промови;
- виступити з цією промовою перед аудиторією. Обравши з переліку індивідуальну тему доповіді, потрібно написати повний текст виступу за певним планом. Окремо треба виділити вступ, основну частину й висновки промови. Наприкінці роботи треба подати список використаних джерел. Після основного тексту доповіді обов'язково з нової сторінки треба подати короткі тези, користуючись якими ви зможете виголосити промову на обрану тему.

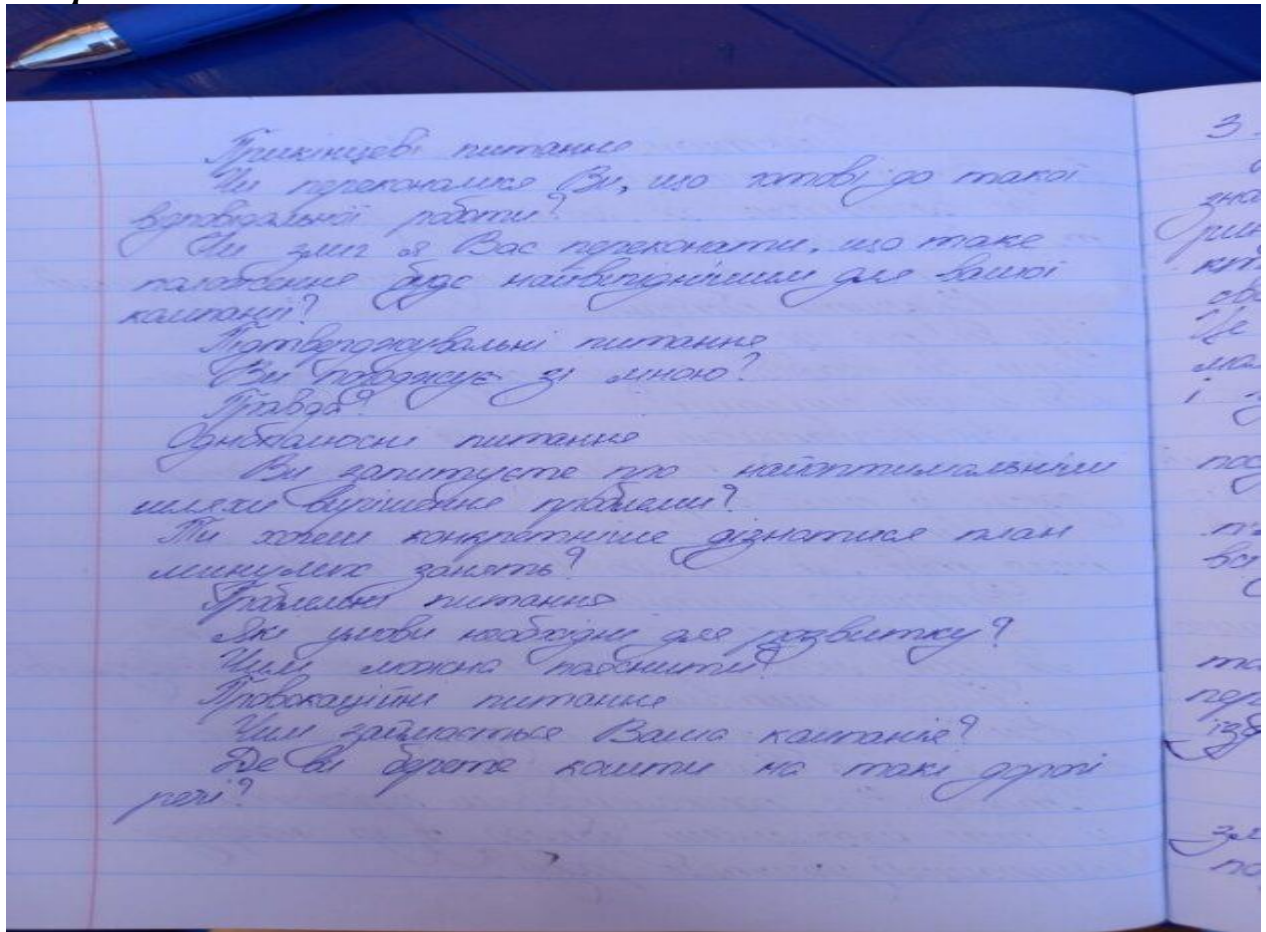
Схема риторичного аналізу промови:

1. Як оратор сформував тему, мету, представив предмет?
2. Яка композиція (вступ, основна, заключна частини) тексту і як вона спрямована на досягнення мети?
3. Монолог, діалог, полілог.
4. Логічність, послідовність і доцільність побудови промови.
5. Як сформульовано тези, наскільки вдало вибрано тип аргументації та види доказів?
6. Образна система тексту. Ключові слова.
7. Характеристика засобів милозвучності: евфонічні чергування голосних і приголосних; вимовна легкість (повноголосся, подовження, спрощення).
8. Засоби активізації уваги слухачів.

Зверніть увагу на мовні кліше: С. 302-303 (Риторика : навч.-метод. посібник / укл. Лариса Мафтин. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2020. 344 с. URL: <https://archer.chnu.edu.ua/jspui/handle/123456789/4454>).

Завдання 2. Скориставшись таблицею «Види запитань» (Шевчук С. В. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник. Київ : Алерта, 2023. С.183. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/17879>), запишіть різні типи запитань відповідно до обраного фаху (по 2).

Наприклад:

Завдання 3. З'ясуйте, яке значення для досягнення успіху матиме підготовка до співбесіди з роботодавцем. Назвіть основні її моменти. Складіть список очікуваних запитань та підготуйте на них відповіді.

Завдання 4. Відредагуйте мовні конструкції.

Ми намітили слідуючі міроприємства; ми підраховали всі можливості; на протязі року була велика нагрузка; невільно приходить на думку слідуюче; я настоюю на тому, щоб...; приступаєм до обговорення; терміново прийняти міри, получили заказний лист; запрошення висилаємо по пошті; прийміть наші самі щирі

вітання; вибачаюсь за прикре непорозуміння; працює менеджером по рекламі; діяти згідно закону «Про мови».

Наприклад:

на протязі року була велика нагрузка - протягом року було велике навантаження.

Практичне заняття № 4

Практичне заняття. Риторика і мистецтво презентації. Культура усного фахового спілкування

Питання до обговорення

1. Мистецтво аргументації. Мовні засоби переконання.
2. Презентація як різновид публічного виступу.
3. Індивідуальні та колективні форми фахового спілкування.
4. Співбесіда з роботодавцем.
5. Етикет телефонної розмови.

Рекомендована література

1. Білавич Г. Основи риторики і красномовства : навч.-метод. посіб. Івано-Франківськ, 2020. 211 с. URL: <http://lib.pnu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/8878/1>
2. Гриценко Т. Б. Українська мова за професійним спрямуванням: навч. посіб. Київ : ЦНЛ, 2019. 624 с. URL: http://cul.com.ua/preview/Ukr_mova_za_prof_Gricenko.pdf
3. Євтушина Т. О., Дідур Л. С. Культуромовний аспект політичного дискурсу В. Зеленського (на матеріалі звернень періоду карантину). *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика». 2020. Вип. 31. Том 2. С. 11-15. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/14790>
4. Підгурська В. Ю., Голубовська І. В. Українська мова за професійним спрямуванням : навч. посіб. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2022. 192 с. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/33841/1/Pidgurska.pdf>
5. Шевчук С. В. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник. Київ : Алерта, 2023. 536 с. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/17879>

Практичні завдання для аудиторної роботи

Завдання 1. Засідання клубу «Розмовні «буз» групи».
І варіант. Як правильно підтримувати людину.

<https://www.youtube.com/watch?v=6NaCfcg04BM>

II варіант. Як спілкуватися з військовими.

<https://www.youtube.com/watch?v=1sqm3j0bdyI>

Завдання 2. *Перекладіть і запишіть українською мовою мовленнєві штампи, які використовують під час ділових бесід, нарад.*

С чего мы начнем сегодня? Я считаю, мы начнем с обсуждения плана. Дело в том, что не все еще собрались. Это Вас устраивает? Да, вполне. Я думаю, вопрос можно считать решенным. Полностью с Вами согласен. Вы правы. Совершенно верно. Мы с Вами договорились? Вы в этом несколько ошибаетесь. Это не так. Это противоречит нашей практике. Я с Вами не согласен. Повторите, пожалуйста, Ваш вопрос. У нас нет такой информации. У меня есть замечания. Я в этом не уверен. Я хотел бы продолжить разговор позже. Я с удовольствием представляю Вам гостей.

Завдання 3. *Поясніть відмінність у значенні слів. Введіть їх у словосполучення чи речення.*

Замісник, заступник. Квиток, білет. Наступний, подальший. Суспільний, громадський. Закінчити, завершити.

Завдання 4. *Доберіть синоніми до поданих слів. Укладіть з ними речення фахового спрямування.*

Абсолютний, аналогічний, безперечний, вірогідний, ґрунтовний, істотний, елементарний, постійний, професійний, систематичний.

Завдання 5. *Укладання, структурно-мовний аналіз телефонних розмов фахового спрямування.*

Самостійна робота № 4

Риторика і мистецтво презентації. Культура усного фахового спілкування

Питання до обговорення

1. Мистецтво аргументації. Мовні засоби переконання.
2. Презентація як різновид публічного виступу.
3. Індивідуальні та колективні форми фахового спілкування.
4. Співбесіда з роботодавцем.
5. Етикет телефонної розмови.

Рекомендована література

1. Білавич Г. Основи риторики і красномовства : навч.-метод. посіб. Івано-Франківськ, 2020. 211 с. URL: <http://lib.pnu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/8878/1>
2. Гриценко Т. Б. Українська мова за професійним спрямуванням: навч. посіб. Київ : ЦНЛ, 2019. 624 с. URL: http://cul.com.ua/preview/Ukr_mova_za_prof_Gricenko.pdf
3. Євтушина Т. О., Дідур Л. С. Культуромовний аспект політичного дискурсу В. Зеленського (на матеріалі звернень періоду карантину). *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика». 2020. Вип. 31. Том 2. С. 11-15. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/14790>
4. Підгурська В. Ю., Голубовська І. В. Українська мова за професійним спрямуванням : навч. посіб. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2022. 192 с. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/33841/1/Pidgurska.pdf>
5. Шевчук С. В. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник. Київ : Алерта, 2023. 536 с. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/17879>

Практичні завдання для самостійної роботи

Завдання 1. Змодельуйте (письмово) типову ситуацію ділової телефонної розмови (по 3-4 репліки):

- а) телефонуєте ви;*
- б) телефонують вам.*

Завдання 2. Робота мінікомандами (по 3-4 особи). Підготуйте презентацію професії, яку опановуєте в університеті. Скористайтеся навідними запитаннями:

Чим приваблює обрана професія?

Що вам відомо про цей фах? (Історичний екскурс)

Наскільки ваша спеціальність важлива, актуальна сьогодні, перспективна?

Які ділові, моральні якості допоможуть вам у професійній діяльності?

Ким ви бачите себе у майбутньому?

Як ви будете послуговуватися державною мовою у фаховій діяльності?

Завдання 3. До поданих словосполучень доберіть (письмово) слова-синоніми.

Ставити питання, давати оцінку, надавати інформацію, узяти в борг, приймати рішення, надати допомогу, велика кількість варіантів, підвести ризику, узяти зобов'язання, вести контроль, нести відповідальність

Завдання 4. Розкрийте дужки, побудуйте словосполучення з підрядним зв'язком керування. За потреби вживайте прийменники.

Додержати (слово), оволодіти (ситуація), опанувати (професія), завдати (шкода), називати (ім'я), ввести (склад), радіти (успіхи), зрадити (принципи), комісія (складання проекту), звернутися (адреса), надсилати (адреса), мешкати (адреса), спілкуватися (Інтернет), згідно (закон), півтора (рік).

Методичні рекомендації щодо дієслівного керування:

- Вибачати **кому** (людині, суперникові, тобі, будь-кому);
- вибачати **що** (провину, гріх, зраду, дещо);
- вибачатися **перед ким** (батьком, дівчиною, колегою, ним);
- **перед чим** (суспільством, класом, родиною, колективом);
- вчитися **чого** (мови, письма, музики, граматики, майстерності, чогось);
- дбати **про (за) кого** (внучку, пацієнта, когось, тебе, інших);
- **про (за) що** (народ, здоров'я, безпеку, добробут);
- додержувати **чого** (тиші, порядку);
- додержуватися **чого** (ідей, законів, курсу);
- дорівнювати **чому** (день дорівнює ночі, сума дорівнює нулю);
- дякувати **кому/чому** (матері, учителеві, кожному, класу, інституту, населенню);
- дякувати **за кого/що** (за дитину, за тебе, за ласку, за допомогу);
- жартувати (насміхатися) **з кого/чого** (з однокласника, з бідолахи, із вчинку, з одягу);
- завдавати, завдати **чого** (шкоди, збитків, мороки, удару);
- завідувати **чим** (господарством, музеєм, кафедрою, аптекою);
- заздрити **кому/чому** (другові, сусідові, їй, розумові, відвазі);
- зазнавати, зазнати **чого** (горя, лиха, нещастя, приниження);
- запобігати, запобігти **чому** (лихові, розголосові, війнам);
- захворіти **на що** (на застуду, на ревматизм, на легені);
- зневажати **кого/що** (людину, нас, тебе, молодь, історію, культуру, закон, вимоги);
- ігнорувати **кого/що** (виборця, працівника, пропозицію, погляд);
- навчатися **чого** (грамоти, звичаю, гри, доброти);
- нарікати **на кого/що** (на лікаря, на товариша, на вас, на народ, на життя);
- насміхатися **з кого/чого** (з однокласника, з бідолахи, із вчинку, з одягу);
- одружуватися **з ким** (з дівчиною, з хлопцем, зі мною, з ним);
- опанувати **що** (фах, ремесло, науку, мову, історію);
- опікуватися **ким/чим** (дитиною, вихованцем, твариною, собою);
- оплачувати **що** (проїзд, квиток);
- позбуватися **кого/чого** (гостя, злодія, непотребу, майна, одягу);

- пробачати **кому** (винуватцеві, дружині, вам, собі);
- пробачати **що** (образу, провину, гріх, брехню);
- сміятися **з кого/чого** (з нього, із себе, з розмов);
- стерегтися **кого/чого** (злочинця, шахрая, зла, смерті);
- страждати **від чого** (від болю, від страшної руїни);
- сумувати **за ким/чим** (за батьком, за вами, за родиною, за сонцем);
- **з кого/чого** (із цікавості, з перемоги);
- уникати **кого/чого** (людей, колег, зустрічей, катастрофи);
- хворіти **на що** (на ангіну, на грип);
- цуратися **кого/чого** (товариства, людей, навчання, звичаїв);
- чекати **кого/що** (гостя, літо, Новий рік).
- **на кого/що** (на людину, кур'єра, на вихідні).

Завдання 5. Запишіть по 3-5 аргументів до запропонованих фахових текстів, використовуючи різні мовні засоби переконання.

I варіант (здобувачі спеціальності 025 Музичне мистецтво).

Як класична музика допомагає загоїти рани війни: військових, біженців і тих, хто в тилу

<https://osvitanova.com.ua/posts/5551-yak-klasychna-muzyka-dopomahaie-zahoity-rany-viiny-viiskovykh-bizhentsiv-i-tykh-khto-u-tylu>

II варіант (здобувачі спеціальності 024 Хореографія).

Танці в житті українського народу

<https://www.ridivira.com/uk/suspilstvo/tantsi-v-zhytti-ukrainskohu-narodu>

III варіант (здобувачі спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво)).

Навчання через музику: чому вона має бути не тільки на окремих уроках

<https://nus.org.ua/articles/navchannya-cherez-muzyku-chomu-vona-maye-buty-ne-tilky-na-okremyh-urokah/>

Практичне заняття № 5

Рольова гра. Культура усного фахового спілкування. Форми колективного обговорення професійних проблем

Питання до обговорення

1. Стратегії поведінки під час ділової бесіди.
2. Наради, збори, перемовини, дискусії як форми колективного обговорення.
3. Мистецтво перемовин.
4. Збори як форма прийняття колективного рішення. Виступи на прес-конференціях.
5. Нарада. Виступи, повідомлення й доповіді.

6. Дискусія, дебати.

Рекомендована література

1. Білавич Г. Основи риторики і красномовства : навч.-метод. посіб. Івано-Франківськ, 2020. 211 с. URL: <http://lib.pnu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/8878/1>
2. Грищенко Т. Б. Українська мова за професійним спрямуванням: навч. посіб. Київ : ЦНЛ, 2019. 624 с. URL: http://cul.com.ua/preview/Ukr_mova_za_prof_Gricenko.pdf
3. Підгурська В. Ю., Голубовська І. В. Українська мова за професійним спрямуванням : навч. посіб. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2022. 192 с. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/33841/1/Pidgurska.pdf>
4. Степчук Ю. П., Бевзо Г. А. Комуникативні стратегії взаємодії у діловому спілкуванні. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського*. Серія: Філологія. Журналістика. 2022. Том 33 (72) № 4 Ч. 1. С. 67 – 71. URL: https://www.philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2022/4_2022/part_1/13.pdf
5. Шевчук С. В. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник. Київ : Алерта, 2023. 536 с. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/17879>

Практичні завдання для аудиторної роботи

Завдання 1. *Рольова гра. Змодельуйте ситуацію, коли ефективним методом прийняття рішення буде «мозковий штурм». Запишіть перелік проблем, які, на вашу думку, можна розв'язати за його допомоги.*

Завдання 2. *Рольова гра. Уявіть, що ви директор музичної/танцювальної студії та проводите виробничу нараду, а провідний фахівець із цього питання без поважних причин не з'явився на нараду. Змодельуйте бесіду, яку ви проведете зі своїм підлеглим у такому випадку.*

Завдання 3. *Підготуйте матеріали для проведення наради оргкомітету з проведення музичного/хореографічного конкурсу.*

Завдання 4. *Рольова гра «Захоплення ініціативи в діалозі/полілозі». Два учасники сідають у центрі кола. Один із них починає діалог на професійну тему, а інший повинен переключити співрозмовника на свою тему. Робити це треба ввічливо, але наполегливо.*

Наприклад:

Учитель музики/керівник танцювальної студії на батьківських зборах

Завдання 5. Проведення дискусії:

- **про музику як зброю під час війни** <https://www.volynnews.com/news/all/i-muzyka-mozhe-staty-zbroyeiu-yak-ukrayinska-liut-pid-chas-viyny-peretvorylasia-na-pisniu/>
- **про танці як ліки** <https://www.bsmu.edu.ua/blog/4524-u-ritmi-tantsyu/>
- **про вуличні танці** <https://www.redbull.com/ua-uk/dance-your-style-different-styles-guide>
- **про танцювальну терапію в груповій роботі як засіб вираження експресивної поведінки** https://library.udpu.edu.ua/library_files/5102_1.pdf
- **про українські танці як показник національного стилю хореографії** <http://dspace.pdpu.edu.ua/bitstream/123456789/10281/1/Voronovskaya%20Olga%20Volodymyrivna%202019.pdf>

Завдання 6. Тест на тему практичного заняття:
<http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/17879>

Самостійна робота № 5

Культура усного фахового спілкування. Форми колективного обговорення професійних проблем

Питання до обговорення

1. Стратегії поведінки під час ділової бесіди.
2. Наради, збори, перемовини, дискусії як форми колективного обговорення.
3. Мистецтво перемовин.
4. Збори як форма прийняття колективного рішення. Виступи на прес-конференціях.
5. Нарада. Виступи, повідомлення й доповіді.
6. Дискусія, дебати.

Рекомендована література

1. Білавич Г. Основи риторики і красномовства : навч.-метод. посіб. Івано-Франківськ, 2020. 211 с.
 URL: <http://lib.pnu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/8878/1>
2. Гриценко Т. Б. Українська мова за професійним спрямуванням: навч. посіб. Київ : ЦНЛ, 2019. 624 с. URL: http://cul.com.ua/preview/Ukr_mova_za_prof_Gricenko.pdf
3. Підгурська В. Ю., Голубовська І. В. Українська мова за професійним спрямуванням : навч. посіб. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2022. 192 с.
 URL: <http://eprints.zu.edu.ua/33841/1/Pidgurska.pdf>

4. Степчук Ю. П., Бевзо Г. А. Комунікативні стратегії взаємодії у діловому спілкуванні. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського*. Серія: Філологія. Журналістика. 2022. Том 33 (72) № 4 Ч. 1. С. 67 – 71. URL: https://www.philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2022/4_2022/part_1/13.pdf
5. Шевчук С. В. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник. Київ : Алерта, 2023. 536 с. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/17879>

Практичні завдання для самостійної роботи

Завдання 1. Підготуйтеся до проведення дискусії (на вибір):

- *про музику як зброю під час війни* <https://www.volynnews.com/news/all/i-muzyka-mozhe-staty-zbroyeiu-yak-ukrayinska-liut-pid-chas-viyny-peretvorylasia-na-pisniu/>
- *про танці як ліки* <https://www.bsmu.edu.ua/blog/4524-u-ritmi-tantsyu/>
- *про вуличні танці* <https://www.redbull.com/ua-uk/dance-your-style-different-styles-guide>
- *про танцювальну терапію в груповій роботі як засіб вираження експресивної поведінки* https://library.udpu.edu.ua/library_files/5102_1.pdf
- *про українські танці як показник національного стилю хореографії* <http://dspace.pdpu.edu.ua/bitstream/123456789/10281/1/Voronovskaya%20Olga%20Volodymyrivna%202019.pdf>

Доберіть матеріал за темою дискусії, визначте переконливі аргументи як на захист, так і проти кожної з альтернативних тез, продумайте способи розгортання тези; оформіть майбутній виступ у вигляді певного жанру (репліка, судження, коментар, повідомлення, інформація, резюме); сформулюйте різні типи запитань до захисників тієї чи іншої тези, обміркуйте відповіді на можливі запитання і заперечення.

Завдання 2. Робота в парі. Виправте, де потрібно, помилки в поданих словосполученнях. Запишіть зредаговані словосполучення.

Вважати необхідним, в загальному випадку, відволікати увагу, вклад в науку, включити питання, в найближчий час, в подальшому, в порядку виключення, в разі необхідності, всі бажаючі, в цілому, гостра необхідність, давати добро, давати можливість, дисертаційне дослідження, добитися результатів, доля істини, заключається в тому, заключити договір, заслугове уваги, звернутися за допомогою, звідси слідує, реєстрація учасників, приймати ухвалу, прийняти чийось сторону, ставити до відома, являти собою, явна помилка, предвзяте ставлення, приходить на думку, управляючий, в якості секретаря, в той час як, напрямки реалізації.

Рахувати своїм обов'язком, відноситися до обов'язків, не мішай слухати, зайшов на пару хвилин, поступив справедливо, поступили заявки, поступив на роботу, надати допомогу, губити мову, губити життя. Зустрівся з Михайлом Федоренко, бажаю усього самого кращого; давайте поспілкуємося, на наступній неділі, відношення у колективі, вибачте мене.

Наприклад: предвзяте ставлення –упереджувальне ставлення, приходять на думку – спадає на думку, в якості секретаря – як секретар, в той час як – тоді як, заслуговує уваги – вартий уваги.

Завдання 3. Визначте, як правильно: за спеціальністю чи зі спеціальності; «Велике спасибі»: чи це по-українськи? Куди вступати: до вузу чи до вишу?; складник чи складова (Вихованець І. Р. Розмовляймо українською : мовознавчі етюди. Київ : Унів. вид-во ПУЛЬСАРИ, 2012. 160 с.). URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Vykhovanets_Ivan/Rozmovliaimo_ukrainskoiu.pdf?)

Завдання 4. Складіть проєкт ток-шоу, розділіться на групи 5-6 осіб кожна, обравши для своєї групи тему ток-шоу аналітичного, пізнавального спрямування.

Один студент з групи виконує роль ведучого, решта – учасники.

Питання ведучого і відповіді учасників повинні бути яскравими і цікавими. Ставлячи питання, послуговуйтеся формулами активного слухача: з'ясування, перефразування, резюмування.

Рекомендації ведучому ток-шоу:

- спочатку чітко сформулюйте й оголосіть проблему, яку потрібно обговорити,
- визначте мету,
- задайте раціональну структуру обговорення,
- приділяйте увагу кожному учасникові ток-шоу, вислухайте думки усіх опонентів,
- обов'язково підбивайте підсумки після кожного пункту.

Експерти оцінюють:

- ступінь правильності розуміння питання,
- наявність власних думок і оцінок у відповідях,
- точність і зрозумілість відповіді,
- логічність вираження думки,
- швидкість відповіді,
- культуру мовлення, володіння прийомами ораторського мистецтва.

Завдання 5. Робота мінікомандами (по 3-4 особи). Підготуйте ментальну карту:

Степчук Ю. П., Бевзо Г. А. Комунікативні стратегії взаємодії у діловому спілкуванні. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського*. Серія: Філологія. Журналістика. 2022. Том 33 (72) № 4 Ч. 1. С. 67 – 71. URL: https://www.philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2022/4_2022/part_1/13.pdf

Практичне заняття № 6

Круглий стіл. Документування – невід’ємний атрибут сфери музичного мистецтва та хореографії. Загальні вимоги до укладання та оформлення найбільш уживаних документів

Питання до обговорення

1. Вимоги до тексту документа, його реквізитів.
2. Мовні особливості офіційно-ділового стилю.
3. Резюме.
4. Рекомендаційний лист.
5. Заява. Види заяв.
6. Що регламентують накази щодо особового складу?
7. Які реквізити містить наказ?
8. З якого моменту наказ набуває чинності?
9. Які відмінності між контрактом та трудовою угодою, трудовим договором.
10. Які відомості заносять до трудової книжки і де вона зберігається?
11. Що таке звіт? Які є види, схеми звітів?

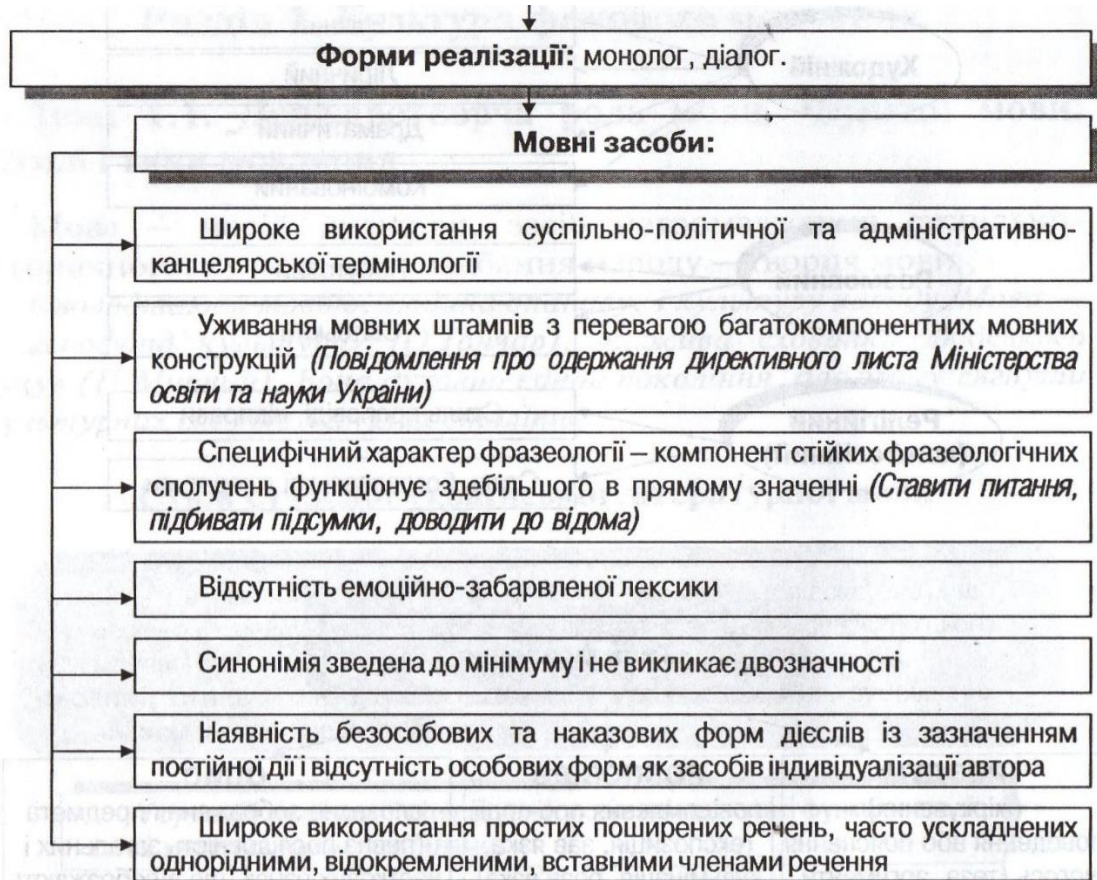
Рекомендована література

1. Кацавець Р. С. Українська мова: усна і писемна (ділове спрямування) : навч. посіб. Київ : Алерта. 2020. 280 с.
2. Національний стандарт ДСТУ 4163:2020 «Державна уніфікована система документації. Уніфікована система організаційно-розпорядчої документації. Вимоги до оформлення документів». https://zakon.help/files/article/11494/%D0%94%D0%A1%D0%A2%D0%A3%204163_2020.pdf
3. Пасічна О. В. Лінгвостилістичні особливості офіційно-ділових текстів. *Філологічні студії*. 2018. Вип. 17. С. 181 – 191. <https://core.ac.uk/reader/268530920>
4. Степчук Ю., Вербицька Л., Вихор В. Проблеми канцеляризму в українській діловій мові. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2022. Вип 57. Т. 3. С. 180 – 184. URL: http://www.aphn-journal.in.ua/archive/57_2022/part_3/28.pdf

5. Шевчук С. В. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник. Київ : Алерта, 2023. 536 с. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/17879>

Практичні завдання для аудиторної роботи

Завдання 1. *Круглий стіл: аналіз інфографіки.*

Завдання 2. *Круглий стіл. виправте помилки в оформлюванні реквізиту «Адресат». Запишіть правильні варіанти.*

- Обласній державній адміністрації.
Відділу з гуманітарних питань.
- Стадниченкові Є. Д.
Генеральний директор спільного підприємства «Ділове партнерство».
- Провідний спеціаліст Войтенко Г.П.
Відділу постачання і збуту.
ВАТ «Енергія».
- м. Київ, 04070
вул. Григорія Сковороди, 5 А

Спілка орендарів і підприємців України.

Завдання 3. Круглий стіл. Оформіть правильно реквізит «Підпис».

Директор інституту Кудін А.П. (підпис).

Сергієчко М.К. Директор зош № 186 (підпис).

(підпис) Психолог приватного дитсадка О. Васильченко.

Т. Миколаєва директор дитячої бібліотеки «Малюк та Карлсон» (підпис)

Директор районної бібліотеки для дітей та юнацтва (підпис) Антонюк Ю.

Костенко А. П., Гетьман О. П., Петренко В. В., члени комісії Кудько В.П.
голова комісії (підпис).

Завдання 4. Круглий стіл. Розкрийте значення поданих слів за «Словником іншомовних слів» <http://www.mova.info/Page3.aspx?11=227>

Реквізит, бланк, копія, діловодство, гриф, кліше, резолюція, рубрикація, індекс, формуляр.

Завдання 5. Круглий стіл. Проблемне завдання для мінікоманд (по 4 особи).

Продовжіть речення: Народні музичні інструменти українців поділяють на...
Терміни-назви чоловічого роду кожної групи запишіть у родовому відмінку однини.

За потреби скористайтеся: <https://web.archive.org/web/20181013055309>

Завдання 6. Створіть заяви (адресат – ректор нашого університету чи декан вашого факультету; андресант- ВИ, але правильно): про надання академічної відпустки; про дострокове складання заліково-екзаменаційної сесії.

Завдання 7. Круглий стіл. Укладання документів відповідно до теми практичного заняття, ураховуючи синтаксичні особливості ділових паперів.

Самостійна робота № 6

Документування – невід’ємний атрибут сфери музичного мистецтва та хореографії. Загальні вимоги до укладання та оформлення найбільш уживаних документів

Питання до обговорення

1. Вимоги до тексту документа, його реквізитів.
2. Мовні особливості офіційно-ділового стилю.
3. Резюме.
4. Рекомендаційний лист.
5. Заява. Види заяв.

6. Що регламентують накази щодо особового складу?
7. Які відмінності між контрактом та трудовою угодою, трудовим договором.
8. Що таке звіт? Які є види, схеми звітів?

Рекомендована література

1. Кацавець Р.С. Українська мова: усна і писемна (ділове спрямування) : навч. посіб. Київ : Алерта. 2020. 280 с.
2. Національний стандарт ДСТУ 4163:2020 «Державна уніфікована система документації. Уніфікована система організаційно-розпорядчої документації. Вимоги до оформлення документів». https://zakon.help/files/article/11494/%D0%94%D0%A1%D0%A2%D0%A3%204163_2020.pdf
3. Пасічна О.В. Лінгвостилістичні особливості офіційно-ділових текстів. *Філологічні студії*. 2018. Вип. 17. С. 181 – 191. <https://core.ac.uk/reader/268530920>
4. Підгурська В. Ю., Голубовська І. В. Українська мова за професійним спрямуванням : навч. посіб. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2022. 192 с. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/33841/1/Pidgurska.pdf>
5. Шевчук С. В. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник. Київ : Алерта, 2023. 536 с. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/17879>

Практичні завдання для самостійної роботи

Завдання 1. Утворіть 3-4 речення відповідно до теми самостійної роботи, використовуючи кліше.

Наприклад:

Зверніть увагу!

Під час підготовки тексту документа потрібно зважати на такі правила:

1. Замінювати складні речення простими. Це сприяє прискореному сприйняттю тексту документів.

2. Уживати стійкі (трафаретні) словосполуки, що виражають стандартні аспекти змісту (*відповідно до чинного законодавства; у зв'язку з погіршенням стану; згідно з рішенням комісії*).

Для висловлення мотивів, що пояснюють використання управлінської дії, уживають такі синтаксичні конструкції:

у зв'язку із проведенням спільних робіт з

відповідно до попередньої домовленості й рішення...

відповідно до Вашого прохання...

відповідно до рішення Колегії...

незважаючи на наші неодноразові усні й письмові нагадування, до цього часу.

Моделі синтаксичних конструкцій для висловлення стандартних аспектів змісту:

Повідомляємо, що... закінчено облаштування пунктів пропуску у визначений термін.

Доводимо до Вашого відома, що... ми досі не отримали від Вас.

Нагадуємо Вам, що... ми не отримали від Вас відповіді

на запит №__ від _____

Підтверджуємо... отримання з бази постачання

Підтверджуємо із вдячністю... отримання Вашого запрошення на урочисте засідання...

3. Уживати прямий порядок слів у реченні (підмет передує присудковій) у тому разі, коли логічний наголос падає на об'єкт дії. Уживати зворотний порядок слів (присудок стоїть перед підметом) тоді, коли логічний наголос падає на саму дію.

4. Для точності та ясності висловлювання у простих реченнях використовують також визначений порядок розташування другорядних і вставних слів (означення мають передувати означуваним словам, вставні слова краще ставити на початку речення). Ще варто пам'ятати про те, що можливі два випадки розташування підрядного речення щодо головного: якщо підрядне речення належить до групи присудка в головному реченні чи до всього головного речення. Наприклад: *"З огляду на те, що _____ проект рішення попередньо погоджено, нарада тривала менше ніж годину"*. Або *"Нарада тривала менше ніж годину з огляду на те, що..."*.

5. Із метою скорочення тексту можна вживати дієприслівникові звороти, які допомагають формулювати причини, що викликали ухвалення того чи того рішення. Наприклад: *Ураховуючи...; Уважаючи...; Беручи до уваги...; Керуючись...; Розглянувши поданий до затвердження проект...*

6. Замінювати займенники іменниками.

7. Не вживати емоційних виразів та уникати засобів вираження суб'єктивного ставлення до викладеного явища. Тон службового документа нейтральний.

8. До граматичних норм ділового стилю зараховують уніфікацію граматичної структури словосполучень і словоформ. Наприклад, у тексті наказу кожний пункт починають із зазначення адресата в давальному відмінку – "кому", а далі "що виконати" – у наказовому способі. *Начальникові технічного відділу Волкову М. Ю. організувати роботу відділу...*

Еталонним є виклад тексту від першої особи в таких документах:

- 1) автобіографія (*Я... народився ..., навчався ...*);
- 2) заява (*Прошу надати..., працюю на посаді...*);
- 3) наказ (*Наказую...*);
- 4) службова записка (*Доводжу до ..., уважаю, що...*);

Від третьої особи викладають текст у:

- 1) актах (*Комісія дійшла висновку...*);
- 2) трудових угодах, контрактах, договорах (*Замовник отримує, а Виконавець зобов'язується ...*);
- 3) характеристиках (*Н. В. Павленко... працює на посаді*).
- 4) запрошеннях, оголошеннях (*Банк надає..., університет запрошує на співбесіду ...*).

Дієприслівникові звороти бажано вживати на початку речення:

Ураховуючи..., розглянувши ..., беручи до уваги

Іменники на позначення статусу, професій, посад, звань (здебільшого) уживають у чоловічому роді: *працівник фірми; бухгалтер розрахункового відділу Хоменкова І. П.*

Іменники на позначення часу за роком узгоджують із числівником, займенником чи прикметником у родовому відмінку без прийменника:

У 2023 р. (році) - 2023 р. (року)

У цьому році- Цього року

У наступному році... - Наступного року...

Уникати вживання присвійних прикметників, замінюючи їх іменниками або відповідними прикметниковими формами:

Директорове розпорядження - Розпорядження директора.

Усі прикметники, що вживають у сполученні з числівниками *два, три, чотири* стоять у називному та знахідному відмінках множини мають, переважно, закінчення *-і*, а не *-их*: *два нестандартні вироби; чотири великі контейнери.*

Не варто роз'єднувати:

1) складні та фразеологізовані присудки, як-от: *слід унести ясність; дозволяється ввести в експлуатацію; провести реконструкцію; брати зобов'язання;*

2) стійкі словосполучення (*знайти можливості вирішення проблеми; через зрив графіка постачання; поновити кредитування*) за винятком випадків

розширення їх термінологізованими означеннями (*зажадати суттєвих пояснень надати довгостроковий кредит; унести важливі пропозиції*);

3) речення-кліше: *працівник не несе матеріальної відповідальності, якщо... Дію цього договору поширено на весь час роботи з довіреними працівникові матеріальними цінностями підприємства. Контроль за виконанням постанови покласти на... . Цей договір набуває чинності з моменту підписання сторонами;*

4) дієприкметникові та дієприслівникові звороти (*особа, відповідальна за радіаційну безпеку, а не відповідальна особа за радіаційну безпеку; виступаючи з ініціативою, про що вказано вище, від імені дирекції фірми, пропонуємо... замість виступаючи з ініціативою від імені дирекції фірми, про що зазначено вище, пропонуємо...*).

Щоб уникнути явища алогічності, доцільно зважати на такі принципи:

1. Використання дієприслівникового звороту неможливе в безособових реченнях (окрім інфінітивних конструкцій), тому що це призводить до порушення граматико-синтаксичної норми. *Погоджуючись із Вами, у мене немає заперечень; розглядаючи це питання, нами встановлено...*

2. Не використовують дієприслівникові звороти в пасивних конструкціях. Помилковими є конструкції: *Поєднавши наші зусилля, до нас повернеться впевненість в успіху.*

Підкреслюючи наступність визначення причинно-наслідкових зв'язків між фактами, подіями чи явищами, потрібно викладати їх у зв'язній черговості здійснення (*передовсім; передовсім; насамперед; спочатку; одночасно, водночас; потім; після; далі*).

У діловому писемному мовленні використовують речення розповідного характеру з різноманітною будовою: прості, складні, повні, неповні. Перевагу віддають простим структурам.

Прості речення можуть ускладнюватися:

а) вставними словами та словосполученнями, які дають змогу впорядкувати виклад (*по-перше, по-друге, з одного боку, отже*); деталізувати інформацію (*зокрема, а саме*); пом'якшити відмову (*на жаль*);

б) дієприкметниковими та дієприслівниковими зворотами (*названий далі, ураховуючи Ваші пропозиції ...*);

в) однорідними членами речення (*Представник має право отримувати документи, подавати заяви, вести справи в усіх судових установах, укладати угоди, отримувати належне довірителю майно*).

Важливою ознакою синтаксису ділових паперів є вживання інфінітивних речень. Найчастіше такі речення трапляються в наказах і постановах, наприклад: *Зарахувати на посаду менеджера Петренка Івана Тихоновича. Управлінню митної служби розробити план заходів щодо забезпечення охорони праці.*

Поширеними та стандартними в документах є пасивні конструкції: *факти встановлено; питання розглядають...*

Точно визначити відносини допомагають сполучники та сполучникові слова. Саме тому використання їх має бути коректним: *не тільки..., а й; як ... , так і ...; якщо ... , то;такий же ..., як; незважаючи на те, що; через те, що; про те, що; завдяки тому, що; з огляду на те, що; перед тим, як.*

Рубрикацію складного речення в тексті можна здійснювати з допомогою сигнального тире на початку абзацу чи цифрового позначення. Рубрикація полегшує засвоєння інформації, робить її більш наочною.

Завдання 2. Використовуючи редактор Microsoft Word, укладіть резюме від свого імені. Визначте посаду, на яку б ви могли б претендувати з огляду на ваш освітньо-кваліфікаційний рівень.

Зверніть увагу!

Зразок резюме

Особисті дані:

- ПІП;
- Адреса, телефон, адреса електронної пошти;
- Рік, місце, дата народження;
- Сімейний стан;

Професійний досвід (це найважливіша частина резюме).

Попереднє місце роботи:

- Назва компанії;
- Посада;
- Роки роботи на займаній посаді;

Освіта, тренінги, курси:

- Навчальний заклад, який ви закінчили;
- Тренінгові, навчальні програми, курси, які ви пройшли;

Професійні навички:

- Володіння комп'ютером;
- Навички спілкування з людьми;
- Організаторські здібності;
- Наявність водійських прав тощо.

Додаткові відомості.

Професійні навички

Не намагайтеся перебільшити свої досягнення. Поставте собі запитання: «Чи хотів би я читати це резюме?».

Уникайте різних виділень (курсивів, маркувань тощо).

Зробіть так, щоб резюме сприймалось легко.

Найтипівіші помилки в резюме

- ✓ Граматичні та орфографічні помилки (псують перше враження).
- ✓ Конкретно не вказується мета резюме.
- ✓ Неповна інформація про кандидата або взагалі її відсутність.
- ✓ Занадто детальне резюме.

Завдання 3. Відредагуйте речення.

Секретар пішов у справах служби. Директор приймає по службовим справам з трьох годин. Запрошуємо прийняти участь у нараді через організацію конкурсу. Першим ділом треба рішити це питання. Міністерство дало добро на введення цієї норми в дію. Вибачаємося, що потурбували Вас із цього приводу. Заказний лист, накладна плата, до востребованія, поштовий ящик, ви принесли лист не по адресу, подай правильний адрес, получил перевод на гроші.

Напоминати про зустріч, прикласти свої зусилля, вибачаюся за спізнення, це визиває подив, оплачувати борг, зустрінемося в одинадцять годин, на слідуєчій неділі, він являється взірцем, віроятніше за все, у слідуєчий раз купимо, хочу відправити лист.

Завдання 4. Утворіть форми давального та знахідного відмінків однини чоловічих прізвищ.

Кутній, Лимар, Леньо, Яхно, Пономарів, Шуль, Слабуха, Музика, Лебідь, Поштар, Калинець, Назарок, Курилів, Закусило, Щука.

Завдання 5. Подані словосполучення запишіть у родовому та давальному відмінках однини.

Хор, гопак, балетмейстер, реверанс, проректор, гурт, вальс, пірует, кабріоль, револьтад, окрестр, балет, акордеон, баян, станок, декан, диригент, науково-методичний центр, фокстрот, репертуар, етюд, завідувач відділу, бубон, офіс, секретар, гуртожиток, студент, університет, документ, Терещенко Віталій Семенович, Ревенко Ольга Савеліївна, Крупкіна Людмила Іванівна, адажіо, Стріха Ганна Дмитрівна, Галушко Іван Кіндратович, Савенко Тетяна Олександрівна, арабеск, Пляха Микола Борисович, диплом, відмінок, темп, образ, показ, Херсон, Суми, Миколаїв.

Методичні рекомендації:

https://webpen.com.ua/pages/Morphology_and_spelling/nouns_ends_II_case_masculine%20_singular.html

Завдання 6. Прочитайте статтю.

Пасічна О. В. Лінгвостилістичні особливості офіційно-ділових текстів. *Філологічні студії*. Вип. 17. 2018. С. 181 – 191. <https://core.ac.uk/reader/268530920>

Практичне заняття № 7

Практичне заняття. **Загальні вимоги до укладання та оформлення найбільш уживаних документів**

Питання до обговорення

1. Які є види доповідних записок? Чим відрізняється їхнє оформлення?
2. За якими правилами оформлюють текст протоколу?
3. Що таке витяг з протоколу?
4. На які групи поділяють довідки за змістом?
5. Які реквізити містять доповідна й пояснювальна записки?
6. Що таке прес-реліз? Якою є структура прес-релізу?
7. Оголошення, запрошення.

Рекомендована література

1. Кацавець Р.С. Українська мова: усна і писемна (ділове спрямування) : навч. посіб. Київ : Алерта. 2020. 280 с.
2. Національний стандарт ДСТУ 4163:2020 «Державна уніфікована система документації. Уніфікована система організаційно-розпорядчої документації. Вимоги до оформлення документів». https://zakon.help/files/article/11494/%D0%94%D0%A1%D0%A2%D0%A3%204163_2020.pdf
3. Пасічна О.В. Лінгвостилістичні особливості офіційно-ділових текстів. *Філологічні студії*. 2018. Вип. 17. С. 181 – 191. <https://core.ac.uk/reader/268530920>
4. Підгурська В. Ю., Голубовська І. В. Українська мова за професійним спрямуванням : навч. посіб. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2022. 192 с. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/33841/1/Pidgurska.pdf>
5. Шевчук С. В. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник. Київ : Алерта, 2023. 536 с. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/17879>

Практичні завдання для аудиторної роботи

Завдання 1. *Укладіть протокол зборів студентів вашої групи із поданим порядком денним. Укажіть назву навчального закладу, відділення, групу, посаду та прізвище голови й секретаря зборів, куратора групи. 1. Звіт старости групи про результати зимової екзаменаційної сесії. 2. Підготовка до Дня українського козацтва.*

Завдання 2. *Поясніть ненормативність словосполучень. Запишіть нормативний варіант та складіть з ними речення, якими Ви можете скористатися у своїй професійній діяльності.*

Подавати допомогу у розв'язанні завдань, трудові стосунки, приймати участь в обговоренні, по результатах успішної здачі екзаменів, розбіжність по основних питаннях, виконати запланований об'єм робіт, по результатах, не дивлячись на припинення. По результатах перевірки, по звітним даним, установлено слідуєчі витратні матеріали, провести навчання по техніці безпеки, перевірка встановила висновки комісії базуються на слідуєчих фактах, провести перевірку на протязі слідуєчого року, непридатні для дальнішої експлуатації, ми приклали чимало зусиль, на протязі місяця були проведені багаточисленні міроприємства, представляти звіт.

Завдання 3. *Зредагуйте типові мовні звороти ділового мовлення, що вживають у службових записках.*

Принята міри, заслуговувати увагу, при таких обставинах, при аналізі подій, завідувач кафедри, учбовий відділ, по власній ініціативі, відстаючі студенти, співставляти факти, діючий закон, слідуєчі питання.

Завдання 4. *Укладання документів відповідно до теми практичного заняття.*

Самостійна робота № 7

Загальні вимоги до укладання та оформлення найбільш уживаних документів

Питання до обговорення

1. Які є види доповідних записок? Чим відрізняється їхнє оформлення?
2. За якими правилами оформлюють текст протоколу?
3. Що таке витяг з протоколу?
4. На які групи поділяють довідки за змістом?
5. Які реквізити містять доповідна й пояснювальна записки?

6. Що таке прес-реліз? Якою є структура прес-релізу?
7. Оголошення, запрошення.

Рекомендована література

1. Кацавець Р. С. Українська мова: усна і писемна (ділове спрямування) : навч. посіб. Київ : Алерта. 2020. 280 с.
2. Національний стандарт ДСТУ 4163:2020 «Державна уніфікована система документації. Уніфікована система організаційно-розпорядчої документації. Вимоги до оформлення документів». https://zakon.help/files/article/11494/%D0%94%D0%A1%D0%A2%D0%A3%204163_2020.pdf
3. Пасічна О. В. Лінгвостилістичні особливості офіційно-ділових текстів. *Філологічні студії*. 2018. Вип. 17. С. 181 – 191. <https://core.ac.uk/reader/268530920>
4. Підгурська В. Ю., Голубовська І. В. Українська мова за професійним спрямуванням : навч. посіб. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2022. 192 с. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/33841/1/Pidgurska.pdf>
5. Шевчук С. В. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник. Київ : Алерта, 2023. 536 с. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/17879>

Практичні завдання для самостійної роботи

Завдання 1. Проаналізуйте фрагменти пояснювальних записок. Виправте помилки.

Займаючи посаду старости, я зіткнувся з проблемою нестачі аудиторії для проведення практичних занять. Вважаю необхідним прийняти щодо Степанова С. сурові міри дисциплінарної відповідальності. У відповідності з Вашим дорученням мною перевірено стан підготовки вузів до нового 2020-2021 учбового року.

Завдання 2. Напишіть запрошення на конференцію, використавши прізвище, ім'я, по батькові Паляниця Ольга Свиридівна.

Завдання 3. Виправте помилки.

Я, студентка Іванчук С. В., не змогла вчасно приступити до занять 5 вересня 2023 року. Займаючи посаду старости, я зіткнулася з проблемою катастрофічної нестачі аудиторій для проведення практичних занять. Рахую необхідним прийняти щодо Степанова С. Г. сурові міри дисциплінарної відповідальності. У відповідності з Вашим дорученням мною перевірені стан підготовки вузів до нового 2023-2024 учбового року.

Завдання 4. Прочитайте заголовки звітів. Зредагуйте їх, якщо потрібно. Допишіть відсутні відомості.

1) Про проведення тижня українського кіно в м. Одесі голови Спілки українських кінематографістів з 14.08.2021 до 20.08.2021; 2) студентки факультету української філології Сологуб Надії Іванівни; 3) про виробничу практику студента Буца К. О.; 4) студентки 4 курсу Хоменко Наталії про педагогічну практику, що проходила в ЗОШ № 117 з 2 лютого по 7 березня 2023 року.

Завдання 5. Знайдіть і виправте помилки у словосполученнях, правильні варіанти запишіть.

Дружній колектив, дружній прийом, дружна обстановка, дружнє вітання, дружній жарт, дружна бригада, дружнє ставлення, невірне рішення, невірна відповідь, неправильні методи, службова переписка, переписуватися з партнерами.

Практичне заняття № 8

Практичне заняття. Загальні вимоги до укладання та оформлення найбільш уживаних документів. Етикет службового листування

Питання до обговорення

1. Вимоги до тексту документа.
2. Документація з кадрово-контрактних питань.
3. Довідково-інформаційні документи.
4. Класифікація листів. Реквізити листа та їхнє оформлювання.

Рекомендована література

1. Кацавець Р. С. Українська мова: усна і писемна (ділове спрямування) : навч. посіб. Київ : Алерта. 2020. 280 с.
2. Національний стандарт ДСТУ 4163:2020 «Державна уніфікована система документації. Уніфікована система організаційно-розпорядчої документації. Вимоги до оформлення документів». https://zakon.help/files/article/11494/%D0%94%D0%A1%D0%A2%D0%A3%204163_2020.pdf
3. Пасічна О. В. Лінгвостилістичні особливості офіційно-ділових текстів. *Філологічні студії*. Вип. 17. 2018 С. 181 – 191. <https://core.ac.uk/reader/268530920>
4. Підгурська В. Ю., Голубовська І. В. Українська мова за професійним спрямуванням : навч. посіб. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2022. 192 с. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/33841/1/Pidgurska.pdf>
5. Шевчук С. В. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник.

Київ : Алерта, 2023. 536 с. URL:
<http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/17879>

Практичні завдання для аудиторної роботи

Завдання 1. Укладання заяв, рекомендаційних листів, протоколів, наказів щодо особового складу.

Завдання 2. Відредагуйте поданий текст листа, виберіть із дужок один із варіантів слова, визначте характер помилок.

Вельмишановна Оксана Володимирівна! Оргкомітет по проведенню конференції «Українська економіка на світовому ринку (у,в)чора, сьогодні, завтра» підтверджує, що Вашу доповідь по темі «Ефективні засоби впливу на розвиток торгівельних відносин з Польщею (в, на) Україні» внесено (до, в) програми (у) конференції, яка планується відбутися 20 березня 2021 року. Перше пленарне засідання почнеться в 10 годин, заключне – в 16 годин. Запис учасників конференції буде проводитися в 9 годин (в, у) приміщенні головного корпусу Сухідноєвропейського університету на адресу проспект Волі 13. З повагою ...

Завдання 3. Чи можна вважати людину знавцем української мови, якщо вона так переклала синтаксичні конструкції? Виправте помилки, уникайте калькування з російської мови.

В значительной степени - в значній мірі, бывший директор - бувший директор, быть на хорошем счету - бути на хорошому рахунку, работать на общественных началах - працювати на суспільних началах, рассмотреть следующие вопросы - розглянути слідуочі питання, самый лучший результат- самый краший результат, трудовые споры - трудові суперечки, находится в прекрасной форме - знаходиться в прекрасній формі, считать необходимым - рахувати за необхідне, выполнить большой объем работы - виконати великий об'єм роботи, относится к языку - відноситися до мови, принять следующие решения - прийняти наступні рішення.

Завдання 4. Тест на тему практичного заняття.
<https://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/21023>

Самостійна робота № 8

Загальні вимоги до укладання та оформлення найбільш уживаних документів. Етикет службового листування

Питання до обговорення

1. Вимоги до тексту документа.

2. Документація з кадрово-контрактних питань.
3. Довідково-інформаційні документи.
4. Класифікація листів. Реквізити листа та їхнє оформлення.

Рекомендована література

1. Кацавець Р. С. Українська мова: усна і писемна (ділове спрямування) : навч. посіб. Київ : Алерта. 2020. 280 с.
2. Національний стандарт ДСТУ 4163:2020 «Державна уніфікована система документації. Уніфікована система організаційно-розпорядчої документації. Вимоги до оформлення документів». https://zakon.help/files/article/11494/%D0%94%D0%A1%D0%A2%D0%A3%204163_2020.pdf
3. Пасічна О. В. Лінгвостилістичні особливості офіційно-ділових текстів. *Філологічні студії*. Вип. 17. 2018 С. 181 – 191. <https://core.ac.uk/reader/268530920>
4. Підгурська В. Ю., Голубовська І. В. Українська мова за професійним спрямуванням : навч. посіб. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2022. 192 с. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/33841/1/Pidgurska.pdf>
5. Шевчук С. В. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник. Київ : Алерта, 2023. 536 с. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/17879>

Практичні завдання для самостійної роботи

Завдання 1. Укладіть актуальний прес-реліз, витяг із протоколу.

Завдання 2. Укладіть пояснювальну записку від власного імені про факт запізнення на заняття.

Завдання 3. Відредагуйте текст листа.

Шановні панове! Ми просимо надіслати нам прескуранти (прайсси) на всі види вашої продукції. Ваша фірма являється головним дистриб'ютором з продажу поперечно-шліфуфальних верстатів в Україні. Ото ж просимо насамперед повідомити, на яких умовах Ви могли б заключити довгостроковий договір поставки.

Завдання 4. Відредагуйте словосполучення.

У даний час; в минулому році; у випадку необхідності; через відсутність доказів; як можна швидше; коротше кажучи; обставини співпадають; по крайній мірі; по понеділках; запрошуються бажаючі; тим не менше; хворіє грипом; підписка на газети; не мішало б записати; по всіх правилах.

Завдання 5. *До поданих слів іншомовного походження дібрати українські відповідники (скористайтесь довідкою). Поясніть, якими з них краще послуговуватися.*

Контракт, коментар, експресивний, толерантний, стратег, брокер, менеджер, дистриб'ютер, імпорт, практицизм, міграція, екстрено, полісемічний, ліміт, презент, прогресивний, превалювати, фатум, ординарний, конгрес, симпозіум, стимулювати.

Довідка: переселення, ввіз товарів, передовий, заохочувати, обмеження, управлінець, переважати, подарунок, діловитість, посередник, негайно, виразний, розподілювач, воєначальник, багатозначний, договір, звичайний, поблажливий до чужих думок, нарада фахівців, пояснення, доля, з'їзд.

Завдання 6. *Напишіть інформаційний лист, у якому Ви повідомляєте випускників ЗОШ різних типів, гімназій, коледжів про свій факультет із метою агітації майбутніх абітурієнтів.*

Практичне заняття № 9

Круглий стіл. Науковий стиль і його засоби в професійному спілкуванні фахівця музичного мистецтва та хореографії

Питання до обговорення

1. Особливості наукового тексту і професійного наукового викладу думки. Мовні засоби наукового стилю.
2. Дотримання вимог академічної доброчесності.
3. Наукова стаття: вимоги, структура, цитати, використана література
4. Анотування і реферування наукових текстів.
5. Основні вимоги до виконання та оформлювання курсової, бакалаврської робіт.

Рекомендована література

1. Баган М. П. Експресивність сучасного українськомовного наукового дискурсу: межі можливого. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету*. Серія Філологія. 2017. Т. 20, № 1. С. 9–17. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vknlu_fil_2017_20_1_3.
2. Баган М. П. Кліше в сучасному українському науковому дискурсі: культуромовний і комунікативний аспекти. *Граматичний простір сучасної лінгвоукраїністики*. Катерині Григорівні Городенській. Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2019. С. 367–374.

3. Омельчук С. Бути чесним у науці й навчанні: експрес-курс з академічної доброчесності для здобувачів вищої освіти. Херсон, 2021. 80 с. URL: <http://ekhsuir.kspu.edu/bitstream/handle/123456789/16571>
4. Шевчук С. В. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник. Київ : Алерта, 2023. 536 с. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/17879>

Практичні завдання для аудиторної роботи

Завдання 1. Інтерактивний круглий стіл. Стилї мовлення.

URL: <https://learningapps.org/1220067>

Завдання 2. Аналіз фахових статей щодо структури та оформлення цитат.

Ашихміна Н. В. Використання засобів ІКТ для формування фахової компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2021. Том 82. №2. С. 63 – 76. URL:

<http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/11874>

Мельниченко В. Г., Кьон Н. Г. Формування в майбутніх учителів музичного мистецтва навичок аранжування пісенних мелодій. *Актуальні питання мистецької освіти та виховання*. 2019. Вип. 1–2 (13–14). С. 269 – 276.

URL: <https://repository.sspu.edu.ua/handle/123456789/8348>

Терешенко Н. В., Медвідь Т. А. Пластична культура як компонент педагогічної майстерності майбутнього вчителя-хореографа. *Педагогічний альманах*. 2021. Вип. 50. С. 138-147.

URL: <https://scholar.google.com.ua/citations?user=B5Hwgn8AAAAJ&hl=uk>

Мосесова К. І., Лань О. Б. Творча реалізація мистецьких задумів режисера-балетмейстера Оксани Лань часів розбудови української незалежності. *Young Scientist*. 2019. No 11 (75). С. 271 – 275. URL:

<https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/1441/1408>

Хмелюк Я. В. Музично-драматична діяльність як засіб формування творчої індивідуальності. *Наукові записки*. Серія "Психолого-педагогічні науки" (Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя) / за заг. ред. проф. Є. І. Коваленко. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2017. № 1. С. 121 – 126.

URL: http://lib.ndu.edu.ua/dspace/bitstream/123456789/617/1/1_2017.pdf

Завдання 3. Круглий стіл з демонстрацією елементів «Основні вимоги до виконання та оформлювання курсової, бакалаврської робіт».

<https://repository.sspu.edu.ua/bitstream/123456789/9802/1>

Самостійна робота № 9
Науковий стиль і його засоби в професійному спілкуванні фахівця
музичного мистецтва та хореографії

Питання до обговорення

1. Особливості наукового тексту і професійного наукового викладу думки. Мовні засоби наукового стилю.
2. Дотримання вимог академічної доброчесності.
3. Наукова стаття: вимоги, структура, цитати, використана література
4. Анотування і реферування наукових текстів.
5. Основні вимоги до виконання та оформлювання курсової, магістерської робіт.

Рекомендована література

1. Баган М. П. Експресивність сучасного українськомовного наукового дискурсу: межі можливого. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету*. Серія Філологія. 2017. Т. 20, № 1. С. 9–17. .
http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vknlu_fil_2017_20_1_3.
2. Баган М. П. Кліше в сучасному українському науковому дискурсі: культуромовний і комунікативний аспекти. *Граматичний простір сучасної лінгвоукраїністики*. Катерині Григорівні Городенській. Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2019. С. 367–374.
3. Омельчук С. Бути чесним у науці й навчанні: експрес-курс з академічної доброчесності для здобувачів вищої освіти. Херсон, 2021. 80 с. URL:
<http://ekhsuir.kspu.edu/bitstream/handle/123456789/16571>
4. Шевчук С. В. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник. Київ : Алерта, 2023. 536 с. URL:
<http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/17879>

Практичні завдання для самостійної роботи

Завдання 1. Інтерактивне узагальнення знань про науковий стиль.

<https://wordwall.net/uk/resource/52432052>

Зверніть увагу!

Для синтаксису наукового мовлення характерні:

- сполучниковий зв'язок;
- складні конструкції;
- двоскладні речення із простим дієслівним присудком (*Студент урахував зауваження наукового керівника...*);

- простий дієслівний присудок, виражений дієсловом активного стану у формі 3-ї особи однини чи множини теперішнього, минулого чи майбутнього часу (*Рада директорів розгляне це питання на засіданні...*);
- безособові речення із присудком, вираженим дієслівною формою на *-но, -то* та об'єктом – прямим додатком у формі іменника у знахідному відмінку без прийменника (*застосовано метод, прочитано дисертацію*);
- складні речення з чітко вираженим складносурядним або складнопідрядним зв'язком (*що, оскільки, унаслідок того, у зв'язку з тим, адже, тоді як* тощо);
- дієприслівник і дієслівна форма в реченні повинні називати дії, які виконує одна й та ж особа або предмет. Наприклад: *Читаючи ці рядки, я відчуваю радість.*

Завдання 2. Групова робота (по 2 особи): підготуйте тези й напишіть рецензію на 1 фахову статтю (рецензію потрібно супроводжувати посиланнями на друкований чи електронний варіанти), використовуючи стереотипні мовленнєві формули: у рецензованій роботі подано аналіз; багатий фактичний матеріал, наведений у роботі автора, підтверджує; загалом, відзначаючи позитивні аспекти роботи, слід звернути увагу на окремі помилки і неточності; в роботі подано огляд...; автор стверджує, що...; отже, основна думка полягає в тому, що...; дослідник справедливо відзначає; доказово критикує; спростовує тезу про те, що...; необґрунтовано стверджує, що...; вирішує питання стосовно...; занадто категорично пише; глибоко аналізує; чітко визначає; спрощено показує; детально аналізує.

Методичні рекомендації «Критерії оцінювання в рецензії»: • актуальність теми дослідження та рівень її складності; • уміння автора працювати з літературними джерелами з теми дослідження, критично їх оцінювати і узагальнювати; • уміння автора користуватися сучасними методами дослідження; • творчий підхід та ініціативність під час підготовки дослідження. • самостійність і повнота викладу матеріалу; • ступінь обґрунтованості положень дослідження; • достовірність і новизна наукових тверджень; • відповідність результатів виконаного дослідження його меті та завданням; • аргументованість висновків; • можливості впровадження результатів роботи; • стиль і грамотність оформлення дослідження.

Методичні рекомендації «Як скласти тези статті»:

- Попередньо перегляньте статтю, продумайте мету, яку ви ставите перед собою, приступаючи до її опрацювання.
- Уважно прочитайте статтю, визначте її основну думку.
- Поділіть статтю на смислові частини, визначте всі мікротеми.

- Сприймаючи текстову інформацію, намагайтеся чітко уявити, що є важливим для автора, а що для вас – як читача.
- Жодних «докладних пояснень»! У кожному реченні має бути нова інформація.
- Не захоплюватися прикладами, але й не забувати про них. Наводити по 2-3 найбільш показових приклади в кожній тезі.
- Дедуктивний принцип викладу: від загального до конкретного.
- Між тезами повинен бути логічний зв'язок. Кожна теза має за змістом плавно переходити в наступну.
- Висновок становить 1 абзац, але може бути кількоступеневим. Важливо, щоб він узагальнював усі попередні тези й впливав з дослідження автора, а не був загальною фразою.

Статті для рецензування:

Васич Ю. Сучасний танець та місце традиційної танцювальної символіки в українській хореографії. *Філософія та політологія в контексті сучасної культури*. 2014. № 7. С. 26–31. URL: <https://fip.dp.ua/index.php/FIP/article/view/318>

Бігус О. О. Проблематика клішованості в контексті творчості хореографо-постановника сучасного танцю. *Мистецтвознавчі записки*: зб. наук. праць. 2021. Вип. 39. С. 53 – 58. URL: <https://elib.nakkkim.edu.ua/bitstream/handle/123456789/3470>

Погребняк М. Сценічний (театральний) джаз-танець: витоки та естетичні особливості. *Молодий вчений*. 2018. № 2. С. 44–50. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2018/2.2/9.pdf>

Небесник А. Студії сучасного танцю в Україні кінця XX – початку XXI століття. *Театр, кіно та хореографічне мистецтво*. 2018. № 41. С. 347–353. URL: <https://journals.uran.ua/mz/article/view/149835>

Хмелюк Я. В. Музично-драматична діяльність як засіб формування творчої індивідуальності. *Наукові записки*. Серія "Психолого-педагогічні науки" (Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя) / за заг. ред. проф. Є. І. Коваленко. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2017. № 1. С. 121 – 126.

URL: http://lib.ndu.edu.ua/dspace/bitstream/123456789/617/1/1_2017.pdf

Ростовська Ю. О. Вплив ціннісних орієнтацій на формування професійних переконань майбутніх учителів хореографії. *Наукові записки*. Серія "Психолого-педагогічні науки" (Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя) / за заг. ред. проф. Є. І. Коваленко. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2017. № 1. С. 115 – 121. URL: http://lib.ndu.edu.ua/dspace/bitstream/123456789/617/1/1_2017.pdf

Марцинів В. В. Педагогічні умови розвитку творчих здібностей учнів шкіл мистецтв засобами електронного музичного інструментарію. *Наукові записки*. Серія "Психолого-педагогічні науки" (Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя) / за заг. ред. проф. Є. І. Коваленко. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя,

2017. № 1. 94 – 100. URL: http://lib.ndu.edu.ua/dspace/bitstream/123456789/617/1/1_2017.pdf

Мащенко А. І. Аспекти зростання музично-естетичної компетентності учасників хорового колективу в школах мистецтв. *Наукові записки*. Серія "Психолого-педагогічні науки" (Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя) / за заг. ред. проф. Є. І. Коваленко. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2017. № 1. 101 – 105. URL: http://lib.ndu.edu.ua/dspace/bitstream/123456789/617/1/1_2017.pdf

Попович Н. Інформаційно-творче освітнє середовище як умова професійно-творчої самореалізації фахівця з музичного мистецтва. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2019. Т. 69. № 1. С. 92 – 99. URL: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/2369>

Горожанкіна О. Ю., Риженко Н. В. Формування асоціативного мислення майбутніх учителів музики в процесі диригентсько-хорової підготовки. *Наукові записки*. Серія "Психолого-педагогічні науки" (Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя) / за заг. ред. проф. Є. І. Коваленко. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2017. № 1. 76 – 83. URL: http://lib.ndu.edu.ua/dspace/bitstream/123456789/617/1/1_2017.pdf

Ван Чжун. Специфіка і зміст підготовки студентів до керівництва ансамблевим музикуванням школярів. *Наукові записки*. Серія "Психолого-педагогічні науки" (Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя) / за заг. ред. проф. Є. І. Коваленко. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2017. № 1. 83 – 89. URL: http://lib.ndu.edu.ua/dspace/bitstream/123456789/617/1/1_2017.pdf

Спіліоті О. В. Мелодичний слух як базова здібність у процесі формування музично-інтонаційного мислення. *Наукові записки*. Серія «Психолого-педагогічні науки» (Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя) / за заг. ред. проф. Є. І. Коваленко. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2017. № 1. С. 65 – 71. URL: http://lib.ndu.edu.ua/dspace/bitstream/123456789/617/1/1_2017.pdf

Ашихміна Н. В. Сутність і компонентна структура музично-стильових уявлень майбутніх учителів музики. С. 7 – 13. *Наукові записки*. Серія "Психолого-педагогічні науки" (Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя) / за заг. ред. проф. Є. І. Коваленко. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2017. № 1. URL: http://lib.ndu.edu.ua/dspace/bitstream/123456789/617/1/1_2017.pdf

Оборська С. Клубна хореографія: імпровізація як засіб творчого дозвілля. *Вісник національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. 2019. № 1. С. 365–370. URL: <https://journals.uran.ua/visnyknakkkim/article/view/167034>

Кундис Р. Естетика та ідеологія вільного танцю. Філософія руху тіла. *Молодий вчений*. 2018. № 10. С. 168 – 173. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2018/10/40.pdf>

Макарова З. Диско як популярний танцювальний стиль другої половини ХХ століття: особливості хореографічної стилістики. *Мистецтвознавчі записки*. 2018. № 33. С. 259–266. URL: <https://journals.uran.ua/mz/article/view/149813>

Завдання 3. Робота в парі. Створіть піктограму про мовні засоби наукового стилю.

Наприклад:

Завдання 4. Підготуватися до тесту на тему самостійної роботи.

Практичне заняття № 10

**Тренінг. Науковий стиль і його засоби в професійному спілкуванні.
Українська термінологія в професійному спілкуванні**

Питання до обговорення

1. Особливості наукового тексту і професійного наукового викладу думки. Мовні засоби наукового стилю.
2. Наукова стаття: вимоги, структура, цитати, використана література
3. Основні вимоги до виконання та оформлювання курсової та магістерської робіт.
4. Основні правила бібліографічного опису джерел, оформлювання покликань.
5. Термін: поняття, ознаки, способи творення.
6. Загальнонаукова, міжгалузева і вузькоспеціальна термінологія.

Рекомендована література

1. Баган М. П. Експресивність сучасного українськомовного наукового дискурсу: межі можливого. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету*. Серія Філологія. 2017. Т. 20, № 1. С. 9–17. . http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vknlu_fil_2017_20_1_3.
2. Булик-Верхола С. Вторинна номінація як спосіб творення музичних термінів в українській мові. *Вісник: Проблеми української термінології*. Львів:

- Національний університет «Львівська політехніка», 2018. № 620. С. 62 – 65.
https://www.vlp.com.ua/files/1_2_zmist_620.pdf
3. Нечипоренко А. Терміни-пароніми та питання культури наукового мовлення. *Science Review*. 2020. 2 (29), С. 25–27.
https://doi.org/10.31435/rsglobal_sr/28022020/6956
 4. Булик-Верхола С., Теглівець Ю. Аналітичний спосіб творення музичних термінів української мови. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського*. Серія «Філологія. Соціальні комунікації». Київ: Гельветика. 2020. Т. 31 (70). С. 8 – 12. URL:
http://www.philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2020/1_2020/part_1/4.pdf
 5. Шевчук С. В. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник. Київ : Алерта, 2023. 536 с. URL:
<http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/17879>

Практичні завдання для аудиторної роботи

Завдання 1. Тренінг. *Замініть розщеплені присудки, що становлять усталені дієслівно-іменникові сполуки, простими присудками.*

Проводити дослідження, зробити аналіз, здійснювати опитування, виконувати моделювання, характеризується реалізацією, дає можливість, забезпечити безпеку. Ставити запитання, проводити дослідження, зробити аналіз, здійснювати опитування, виконувати моделювання, характеризується реалізацією, установити відповідність, установити послідовність, дає можливість, давати оцінку, надати інформацію, узяти в борг, приймати рішення, надати допомогу, підвести ризику; узяти зобов'язання; вести контроль; нести відповідальність.

Завдання 2. Тренінг. *Визначте речення, де правильно вжито дієприслівниковий зворот. Поясніть помилки.*

а) Наголосивши на важливості проблеми, політологами було розроблено декілька альтернативних шляхів її вирішення.

б) Скориставшись технологією «мозкового штурму», визначте якнайбільше шляхів вирішення суспільно важливої проблеми.

в) Виходячи з обов'язків судді, голови парламенту, усі ролі були розподілені між учасниками семінару.

г) Починаючи засідання секції, у мене спочатку була невпевненість у його необхідності.

Завдання 3. Тренінг. *Аналіз фахової термінології за матеріалами статей, курсових і магістерських робіт.*

Самостійна робота № 10

Науковий стиль і його засоби в професійному спілкуванні. Українська термінологія в професійному спілкуванні

Питання до обговорення

1. Особливості наукового тексту і професійного наукового викладу думки. Мовні засоби наукового стилю.
2. Наукова стаття: вимоги, структура, цитати, використана література
3. Основні вимоги до оформлювання курсової та магістерської робіт.
4. Основні правила бібліографічного опису джерел, оформлювання покликань.
5. Термін: поняття, ознаки, способи творення.
6. Загальнонаукова, міжгалузева і вузькоспеціальна термінологія.

Рекомендована література

1. Баган М. П. Експресивність сучасного українськомовного наукового дискурсу: межі можливого. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету*. Серія Філологія. 2017. Т. 20, № 1. С. 9–17. .
http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vknlu_fil_2017_20_1_3.
2. Булик-Верхола С. Вторинна номінація як спосіб творення музичних термінів в українській мові. *Вісник: Проблеми української термінології*. Львів: Національний університет «Львівська політехніка», 2018. № 620. С. 62 – 65.
https://www.vlp.com.ua/files/1_2_zmist_620.pdf
3. Нечипоренко А. Терміни-пароніми та питання культури наукового мовлення. *Science Review*. 2020. 2 (29), С. 25–27.
https://doi.org/10.31435/rsglobal_sr/28022020/6956
4. Булик-Верхола С., Теглівець Ю. Аналітичний спосіб творення музичних термінів української мови. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського*. Серія «Філологія. Соціальні комунікації». Київ: Гельветика. 2020. Т. 31 (70). С. 8 – 12. URL:
http://www.philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2020/1_2020/part_1/4.pdf
5. Шевчук С. В. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник. Київ : Алерта, 2023. 536 с. URL:
<http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/17879>

Практичні завдання для самостійної роботи

Завдання 1. *Доберіть зі словників музичних і хореографічних термінів шість термінів вашого фаху, які ілюструють способи творення (вторинна номінація, словотвірний, синтаксичний способи, запозичення).*

Завдання 2. Ознайомтеся з новими вимогами оформлення списку літератури ДСТУ 8302:2015 <https://msu.edu.ua/library/wp-content/uploads/2019/02/pryklady-oformlennja-bibliografichnoho-opysu-zhidno-dstu-8302.pdf>, **оформіть перелік фахової літератури.**

Боярова Л.Г. Полісемія в українській музичній термінології / Л.Г. Боярова // Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна. – Х., 2005. – № 707. – Вип. 46 – С. 83-86. – (Серія «Філологія»). 83 – 86.

<http://dspace.univer.kharkov.ua/bitstream/123456789/3124/2/Boyarova.pdf>

Булик-Верхола С. З., Теглівець Ю. В., ЗНАЧЕННЯ МЕТАФОРИ В РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ МУЗИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ8 АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТЕРМІНОЗНАВСТВА Український смисл : науковий збірник / за ред. проф. І. С. Попової. – Дніпро : Ліра, 2017. С. 98 – 106.

https://www.dnu.dp.ua/docs/zbirniki/ffil/program_596af4c2cc8a2.pdf

Пастушенко Л. А. Педагогічна технологія розвитку професійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва у вищих мистецьких навчальних закладах : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Рівне, 2017. 253 с.

Дідик Н.М. Руденок А.І. Соціально-психологічні аспекти переживання стану самотності сучасною молоддю // Габітус. – Випуск 33. – 2022. – С. 86 – 91. URL: <http://habitus.od.ua/journals/2022/33-2022/15.pdf>

Булик-Верхола С. З., Теглівець Ю. В., ЗНАЧЕННЯ МЕТАФОРИ В РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ МУЗИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ8 АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТЕРМІНОЗНАВСТВА. Український смисл : науковий збірник / за ред. проф. І. С. Попової. – Дніпро : Ліра, 2017. - С. 98 – 106.

https://www.dnu.dp.ua/docs/zbirniki/ffil/program_596af4c2cc8a2.pdf

ЛАНЬ О. Б. SOFT SKILLS СУЧАСНОГО МОЛОДОГО БАЛЕТМЕЙСТЕРА НЕОБХІДНІ ДЛЯ СТВОРЕННЯ КОЛЕКТИВНОГО ТВОРЧОГО ПРОЕКТУ. НАУКОВІ ЗАПИСКИ. Серія: Педагогічні науки , 2022. Випуск 204. С. 178 – 184. <https://pednauk.cuspu.edu.ua/index.php/pednauk/article/view/1227/1154>

Омельяненко З. Види, жанри, лексичні засоби сучасного танцю: теоретичний аспект [Текст] / З. Омельяненко // Слобожанські мистецькі студії : науковий журнал / Міністерство освіти і науки України, Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка ; [ред. кол.: І. Л. Бермес, А. Ю. Єрмоменко, О. К. Зав'ялова та ін.]. – Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2023. – Вип. 2. – С. 10–14.

Закалик Галина, Бойко Анастасія. Творчий потенціал сучасної студентської молоді // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2016. – № 3. – С. 113-120.

Партико Н. В., Закалик Г. М., Макаренко С. С. Чинники девіантної поведінки неповнолітніх // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. – 2019. – № 63, т. 1. – С. 134–137.

Руденько Т. М. Формування професійної компетентності майбутніх фахівців мистецьких спеціальностей засобами артпедагогіки : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Житомир, 2017. 237 с.

Фіцула М. М. Відхилення у поведінці неповнолітніх: шляхи їх попередження та подолання: навч. метод. посібник / М. М. Фіцула, І. І. Парфанович. – Тернопіль : Навчальна книга-Богдан, 2008. – 432 с.

Енська О. Ю., Максименко А. І., Ткаченко І.О. Композиція танцю та мистецтво балетмейстера / О. Ю. Енська, А. І. Максименко, І. О. Ткаченко. – Суми : ФОП Цьома С.П. – 2020. – 157 с.
<https://repository.sspu.edu.ua/bitstream/123456789/9456/1/>

Мацко Ірина. Секрети українського щастя, або Хюге по-українськи / Ірина Мацко. — К. : Саміт-книга, 2019.— 208 с.

Завдання 3. Перекладіть мовні одиниці українською мовою.

Благодаря тому, что...; в значительной мере...; в отличие...; в результате...; в связи с тем, что...; поскольку; в то время, как...; в частности...; во время...; вместо этого...; между тем как...; при анализе; с помощью; таким образом...; прежде всего... Все сказанное свидетельствует о...; на основании вышеизложенного(вышесказанного, сказанного) можно сделать вывод о...; из сказанного следует, что...; в заключение подчеркнем(отметим), что...; нами (опытами) установлено, что...; в ходе исследования установлено, что...; было установлено, что...; можно утверждать, что...; нетрудно видеть, что...; стало ясно, что...; подведем итоги...; практика (опыт, схема, проведенное исследование) позволяет сделать вывод о том, что...; анализ материала показал, что...; в результате мы пришли к следующим выводам.

Завдання 4. Поясніть значення слів <http://www.mova.info/page.aspx?l1=61>, склавши з ними два речення професійного спрямування.

Креативний, картатий, крилатий, звияжний, маргінальний, дескриптивний, наративний, розлогий. Одіозний, амбіція, корифей, еkleктика, дефініція, лапідарний, сентенція, аналогія, анахронізм.

Завдання 5. Підготуйте мініконспект (8-10 речень) чи ментальну карту статті.

I варіант (здобувачі спеціальності 024 Хореографія).

Кажан В. І., Р. П. Калініна Р. П. Власні імена та їх похідні в термінології хореографічного мистецтва. Філологічні студії. Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету. 2012. Вип. 8. С. 57 – 67. URL: <https://journal.kdpu.edu.ua/filstd/article/view/617/616>

II варіант (здобувачі спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво)).

Булик-Верхола С. Вторинна номінація як спосіб творення музичних термінів в українській мові. *Вісник: Проблеми української термінології*. Львів: Національний університет «Львівська політехніка», 2018. № 620. С. 62 – 65. URL: https://www.vlp.com.ua/files/1_2_zmist_620.pdf;

III варіант (здобувачі спеціальності 025 Музичне мистецтво).

Булик-Верхола С., Теглівець Ю. Аналітичний спосіб творення музичних термінів української мови. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського*. Серія «Філологія. Соціальні комунікації». Київ: Гельветика. 2020. Т. 31 (70). С. 8 – 12. URL: http://www.philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2020/1_2020/part_1/4.pdf

Практичне заняття № 11

Практичне заняття. Проблеми перекладу та редагування наукових текстів сфери музичного мистецтва та хореографії

Питання до обговорення

1. Буквальний, адекватний, реферативний, анотаційний переклад.
2. Вибір синоніма під час перекладу. Переклад термінів.
3. Особливості редагування наукового тексту.
4. Помилки у змісті й будові висловлювань. Типові помилки під час перекладу наукових текстів українською мовою.
5. Особливості редагування наукового тексту.
6. Найпоширеніші синтаксичні помилки в наукових текстах та шляхи їхнього уникнення.

Рекомендована література

1. Баган М. П. Експресивність сучасного українськомовного наукового дискурсу: межі можливого. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету*. Серія Філологія. 2017. Т. 20, № 1. С. 9–17. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vknl_u_fil_2017_20_1_3.
2. Колоїз Ж. В., Березовська-Савчук Н. А. Українська мова професійного спілкування в аспекті теорії стилів та культури мовлення : практикум / за ред. проф. Колоїз Ж. В. Кривий Ріг : ФОП Маринченко С. В., 2019. 131 с. URL: <https://elibrary.kdpu.edu.ua/handle/123456789/3182>
3. Омельчук С. Бути чесним у науці й навчанні: експрес-курс з академічної доброчесності для здобувачів вищої освіти. Херсон, 2021. 80 с. <http://ekhsuir.kspu.edu/bitstream/handle/123456789/16571>
4. Семенов О. М. Культура української наукової мови : навч. посіб. Київ : Академвидав, 2010. 386 с.

5. Шевчук С. В. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник. Київ : Алерта, 2023. 536 с. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/17879>

Практичні завдання для аудиторної роботи

Завдання 1. Перекладіть українською мовою. Порівняйте особливості російських і українських відповідників.

Агитирующий, адресующий, арендующий, бастующий, бездействующий, болеутоляющий, военнотрудовой, действующий (закон), жизнеутверждающий, заведующий, исполняющий обязанности, несоответствующий, обслуживающий персонал, оплачивающий, последующий, предшествующий, потребляющий, служащий, торгующий, видоизменяющий, адаптировавшийся, гнувшийся, простирающийся, вьющийся, вращающийся, неразвивающийся, прославившийся, потрескавшийся, продавшийся, отдыхающий, капризничавший.

II варіант (друга половина здобувачів освіти за журнальним списком).
Принять меры; принять во внимание; принять закон; принять вид; принять близко к сердцу; принять к сведению; принять на свой счет; принять грех на душу; принимать за чистую монету; принимать участие.

Отсутствовать по болезни, находиться по этому адресу, поделить по крайней мере на пятерых, работать по новой схеме, приём по личным вопросам, поговорить по душам, бюро по трудоустройству, ошибка по недоразумению, называть по имени, выступать по поручению руководителя, отчитываться по окончании срока, скучать по детям, коллеги по работе, большой по объему, дежурный по школе, отличный по качеству, по названию, по взаимному согласию.

I варіант (перша половина здобувачів освіти за журнальним списком).
Депонированная зарплата, текущий счёт, сдавать помещение в аренду, по собственному убеждению, учредительное собрание, получить заказное письмо, принимать участие в мероприятиях, в случае вашего согласия, заключить сделку, отпуск по болезни, охрана окружающей среды, совещание по итогам года, исчисление срока давности, налог на лиц, нанесение ущерба.

Завдання 2. Зредагуйте. Поясніть.

Штриховка геометричної фігури, друкувати текст врозрядку, включити світло, стержень економічної політики, по ліву сторону, залишитися в стороні, з усіх сторін, протирічить програмі, вирішувати задачу, в самий раз, втратити свідомість, користуватися льготами, відпала необхідність, в силу закону, в силу обставин, вступати в силу, попереджати хворобу, служити підставою, у протилежність, це не має відношення до справи, це не рахується, явна помилка.

Специфіка сучасного суспільства, особливості функціонування якого є визначальними для персональної ідентичності будь-якої людини, розглядається в

роботах таких авторів, як У. Бек, Д. Белл, П. Бергер, Т. Лукман, Ж. Бодріяр, П. Бурдьє.

Розумінню специфіки даної дихотомії й проясненню сутності кожного поняття присвячені роботи таких закордонних авторів, як Дж. Батлер, С. Бем. Багато вітчизняних дослідників порівнюють отримані дані.

Самосвідомість являє собою складну, багатомірну психологічну складову частину особистості, окремі аспекти якої широко вивчаються як у вітчизняній, так і у світовій науці.

Самосвідомість, «Я-концепція», «Я-образ» досліджуються за допомогою різних методик, застосованих залежно від мети дослідження. За допомогою методики «Автопортрет» нами виявлено чотири типи сформованості «Я-концепції». Ці типи значно відрізнялися якістю самоузагальнень, що було показником рівня розвитку «Я-концепції» (див. табл. 1).

Жога Р. Структура фахової компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва. 2023. № 2 (8). *Вісник науки і освіти*. С. 396 – 409.

<http://perspectives.pp.ua/index.php/vno/article/view/3922/3943>

Завдання 3. Знайдіть помилки в координації підмета й присудка, в узгодженні означення. Поясніть.

Багато хто із знайомих обминають його, цураються. 2. Більшість підприємств простоюють. 3. І ця цінність – сім'я і родинні стосунки, – важливі для усіх наших читачів, якими б різними вони не були в повсякденному житті. 4. Я з гуртом ентузіастів зібрали гроші й купили першу любительську відеокамеру. 5. Більшість підприємств простоюють. 6. Іноді чиясь думка або жарт дарують новий погляд на проблеми. 7. Саме через неї, рідненької, на Різдво відбулося найбільше нещасних випадків. 8. Омолоджені інопланетянами пенсіонери-земляни з будинку престарілих вирішують відвідати свою рідну планету Землю. 9. Сьогодні містом їздять понад двісті маршруток, завдяки чому отримали роботу півтори тисячі чоловік. (За А. Капелюшним).

Завдання 4. Коментар структурних компонентів, редагування статей, курсових і магістерських робіт за обраним фахом.

Самостійна робота № 11

Проблеми перекладу та редагування наукових текстів сфери музичного мистецтва та хореографії

Питання до обговорення

1. Буквальний, адекватний, реферативний, анотаційний переклад.
2. Вибір синоніма під час перекладу. Переклад термінів.

3. Особливості редагування наукового тексту.
4. Помилки у змісті й будові висловлювань. Типові помилки під час перекладу наукових текстів українською мовою.
5. Особливості редагування наукового тексту.
6. Найпоширеніші синтаксичні помилки в наукових текстах та шляхи їхнього уникнення.

Рекомендована література

1. Баган М. П. Експресивність сучасного українськомовного наукового дискурсу: межі можливого. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету*. Серія Філологія. 2017. Т. 20, № 1. С. 9–17. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vknl_u_fil_2017_20_1_3.
2. Колоїз Ж. В., Березовська-Савчук Н. А. Українська мова професійного спілкування в аспекті теорії стилів та культури мовлення : практикум / за ред. проф. Колоїз Ж. В. Кривий Ріг : ФОП Маринченко С. В., 2019. 131 с. URL: <https://elibrary.kdpu.edu.ua/handle/123456789/3182>
3. Омельчук С. Бути чесним у науці й навчанні: експрес-курс з академічної доброчесності для здобувачів вищої освіти. Херсон, 2021. 80 с. <http://ekhsuir.kspu.edu/bitstream/handle/123456789/16571>
4. Семенов О. М. Культура української наукової мови : навч. посіб. Київ : Академвидав, 2010. 386 с.
5. Шевчук С. В. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник. Київ : Алерта, 2023. 536 с. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/17879>

Практичні завдання для самостійної роботи

Завдання 1. *Доберіть приклад фахового тексту (6-10 речень). В обраному тексті визначте (прокоментуйте письмово) межі таких типових компонентів структури: 1. Зачин (за наявності). 2. Основна частина: а) найменування поняття й розкриття його у визначенні; б) перелік суттєвих ознак поняття з прикладами, коментарями; цитування; опис особливостей прояву ознак предмета у взаємодії з іншими предметами. 3. Кінцівка (за наявності).*

Подані характерні риси опису проілюструйте прикладами з обраного тексту:

- а) основне смислове навантаження несуть іменники і прикметники:...
- б) часто використовується дієслівна форма теперішнього часу, що передає довготривалий стан предмета або "позачасовий" стан:...
- г) однотипність форм присудка, яка є показником статичності зображуваного: ...

- д) поширеність складнопідрядних речень: ...
 е) паралельний тип зв'язку речень у тексті: ...

Орієнтовний перелік фахових статей:

Лаврентьєв О., Головащенко Р., Крупеня С., Гулай В., Довженко Ю. Танець як форма психологічного розвантаження. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*, 2022. (6(151)). С. 81 – 86. URL: <https://spppc.com.ua/index.php/journal/article/view/815>

Андрощук Л. М. Фахова підготовка майбутнього вчителя хореографії в системі хореографічно-педагогічної освіти в Україні. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2019. Вип. 70. С. 9 – 14. URL: <https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/27758/Androshchuk.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Гордєєв В. Лексика народних танців Рівненського Полісся у контексті народної хореографічної культури України. *Народознавчі зошити*. 2019. № 1 (145). С. 253 – 258. URL: <https://nz.lviv.ua/archiv/2019-1/31.pdf>

Бойко О. С. Художній образ в українському народно-сценічному танці: монографія. Київ : Видавництво Ліра-К, 2020. 204 с. URL: <https://lira-k.com.ua/books/hudozhnij-obraz-v-ukrajinskomu-narodno-scenichnomu-tanci-.html>

Булик-Верхола С., Теглівець Ю. Аналітичний спосіб творення музичних термінів української мови. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія «Філологія. Соціальні комунікації»*. Київ: Гельветика. 2020. Т. 31 (70). С. 8 – 12. URL: http://www.philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2020/1_2020/part_1/4.pdf

Рибалко Л. С. Психологічна підтримка школярів у період військового стану в Україні. *Духовно-інтелектуальне виховання і навчання молоді в XXI столітті : міжнародний періодичний збірник наукових праць / за заг. ред. В. П. Бабича, Ю. Д. Бойчука, Л. С. Рибалко, О. М. Хвостиченка*. Харків : ВННОТ, 2022. Вип. 4. С. 114–118. URL: <https://repo.knmu.edu.ua/bitstream/123456789/31974/1/>

Драч Т. Становлення суміжних з модерном напрямів хореографії в Україні. *Молодий вчений*. 2018. № 5. С. 151–155. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2018/5/39.pdf>

Шестопал Л. П. Бальний танець: новітні рефлексії українських дослідників. *Танцювальні студії*. 2022. № 5 (1). С. 78 – 84. URL: <http://dancestudios.knukim.edu.ua/article/view/261614>

Марцінів В. В. Педагогічні умови розвитку творчих здібностей учнів шкіл мистецтв засобами електронного музичного інструментарію. *Наукові записки. Серія "Психолого-педагогічні науки" (Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя) / за заг. ред. проф. Є. І. Коваленко*. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя,

2017. № 1. 94 – 100. URL: http://lib.ndu.edu.ua/dspace/bitstream/123456789/617/1/1_2017.pdf

Мащенко А. І. Аспекти зростання музично-естетичної компетентності учасників хорового колективу в школах мистецтв. *Наукові записки. Серія "Психолого-педагогічні науки"* (Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя) / за заг. ред. проф. Є. І. Коваленко. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2017. № 1. 101 – 105. URL: http://lib.ndu.edu.ua/dspace/bitstream/123456789/617/1/1_2017.pdf

Попович Н. Інформаційно-творче освітнє середовище як умова професійно-творчої самореалізації фахівця з музичного мистецтва. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2019. Т. 69. № 1. С. 92 – 99. URL: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/2369>

Горожанкіна О. Ю., Риженко Н. В. Формування асоціативного мислення майбутніх учителів музики в процесі диригентсько-хорової підготовки. *Наукові записки. Серія "Психолого-педагогічні науки"* (Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя) / за заг. ред. проф. Є. І. Коваленко. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2017. № 1. 76 – 83. URL: http://lib.ndu.edu.ua/dspace/bitstream/123456789/617/1/1_2017.pdf

Ван Чжун. Специфіка і зміст підготовки студентів до керівництва ансамблевим музикуванням школярів. *Наукові записки. Серія "Психолого-педагогічні науки"* (Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя) / за заг. ред. проф. Є. І. Коваленко. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2017. № 1. 83 – 89. URL: http://lib.ndu.edu.ua/dspace/bitstream/123456789/617/1/1_2017.pdf

Спіліоті О. В. Мелодичний слух як базова здібність у процесі формування музично-інтонаційного мислення. *Наукові записки. Серія «Психолого-педагогічні науки»* (Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя) / за заг. ред. проф. Є. І. Коваленко. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2017. № 1. С. 65 – 71. URL: http://lib.ndu.edu.ua/dspace/bitstream/123456789/617/1/1_2017.pdf

Ашихміна Н. В. Сутність і компонентна структура музично-стильових уявлень майбутніх учителів музики. С. 7 – 13. *Наукові записки. Серія "Психолого-педагогічні науки"* (Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя) / за заг. ред. проф. Є. І. Коваленко. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2017. № 1. URL: http://lib.ndu.edu.ua/dspace/bitstream/123456789/617/1/1_2017.pdf

Іригіна С. О. Сценічна культура студента-вокаліста як феномен фахової компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. 2021. Вип. 197. С. 91 – 96. URL: <https://pednauk.cuspu.edu.ua/index.php/pednauk/article/view/930>

Завдання 2. До поданих ненормативних слів та словосполучень, які вживають у наукових текстах, доберіть нормативні.

Відзив, в залежності, доказувати, досвід по розробці, константувати, між тим, примірний, при наявності, приступати (до чого), навик, мова йде про, не дивлячись

на, направляти, область виробництва, оточуюче середовище по крайній мірі, поступати в університет, пред'явити документ, при виробленні, приймати до уваги, приміняти, при таких умовах, рішення проблему, рахувати, висновки по викладеному, відмінити, в деякій мірі, в кінці кінців, для наглядності, додати.

Довідка: навичка; показувати, подавати; вступати до, надходити, чинити; під час вироблення, для вироблення; визнавати, брати до уваги, застосовувати; йдеться про; за таких обставин, у таких обставинах; накреслити, запланувати; перерахувати, перелічити; підготувати, незважаючи на, розв'язати проблему, суперечити.

Завдання 3. Відредагуйте словосполучення, дотримуючись правил керування сучасної української мови.

Рецензія про автореферат, відгук на монографію, висновок менше вступу, анотація на статтю, більш точніше визначення; більше всього, мною доведено протилежне; прочитати більше двісті тридцяти сторінок; у статті аналізується проблема транспозиції; вибірка охопила близько п'ятсот п'ятдесят слововживань; цей розділ більш продуманіший; анкетування дві тисячі двох студентів; у тисячу дев'ятисот шести десятому році, півтора мільйони гривнів; дякуючи порадам.

Наприклад:

запобігати (чому?) аваріям, вжити (чого?) заходів, заперечувати (що?) факти, завідувач (чого?) кафедри, попередження (чого?) хвороби, забезпечення (чим?) підручниками, характерний (для кого?, для чого?) для легкоатлета; притаманний (кому?, чому?) вчителю, властивий (кому?) хореографу, навчати (чого?) музики, опанувати (що?) танець, оволодіти (чим?) знаннями, вибачити (кому?) диригентів.

Завдання 4. Підготуйтеся до тесту на тему самостійної роботи.

Практичне заняття № 12

Семінар. Проблеми перекладу та редагування наукових текстів сфери музичного мистецтва та хореографії. Письмова контрольна робота

Питання до обговорення

1. Типові помилки під час перекладу наукових текстів українською мовою.
2. Особливості редагування наукового тексту.
3. Найпоширеніші синтаксичні помилки в наукових текстах та шляхи їхнього уникнення.

Рекомендована література

1. Баган М. П. Експресивність сучасного українськомовного наукового дискурсу: межі можливого. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету*. Серія Філологія. 2017. Т. 20, № 1. С. 9–17.

URL:http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vknl_u_fil_2017_20_1_3.

2. Колоїз Ж. В., Березовська-Савчук Н. А. Українська мова професійного спілкування в аспекті теорії стилів та культури мовлення : практикум / за ред. проф. Колоїз Ж. В. Кривий Ріг : ФОП Маринченко С. В., 2019. 131 с. URL: <https://elibrary.kdpu.edu.ua/handle/123456789/3182>
3. Омельчук С. Бути чесним у науці й навчанні: експрес-курс з академічної доброчесності для здобувачів вищої освіти. Херсон, 2021. 80 с. <http://ekhsuir.kspu.edu/bitstream/handle/123456789/16571>
4. Семенов О. М. Культура української наукової мови : навч. посіб. Київ : Академвидав, 2010. 386 с.
5. Шевчук С. В. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник. Київ : Алерта, 2023. 536 с. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/17879>

Практичні завдання для аудиторної роботи

Завдання 1. Семінар. Типові помилки у вживанні прийменників в українській мові.

URL: <https://www.youtube.com/watch?v=9qc9hJa-spQ>

Завдання 2. Семінар. Прокоментуйте структуру й потребу в редагуванні

<https://repository.sspu.edu.ua/bitstream/123456789/11786>

https://archer.chnu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/3859/1/educ_2022_072.pdf

тощо.

Завдання 3. Семінар. Письмова контрольна робота. Орієнтовний пелік завдань письмової контрольної роботи: С. 495-534 (Шевчук С. В. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник. Київ : Алерта, 2023. 536 с. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/17879>).

Самостійна робота № 12

Проблеми перекладу та редагування наукових текстів сфери музичного мистецтва та хореографії

Питання до обговорення

1. Типові помилки під час перекладу наукових текстів українською мовою.
2. Особливості редагування наукового тексту.
3. Найпоширеніші синтаксичні помилки в наукових текстах та шляхи їхнього уникнення.

Рекомендована література

1. Баган М. П. Експресивність сучасного українськомовного наукового дискурсу: межі можливого. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету*. Серія Філологія. 2017. Т. 20, № 1. С. 9–17. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vknl_u_fil_2017_20_1_3.
2. Баган М. П. Кліше в сучасному українському науковому дискурсі: культуромовний і комунікативний аспекти. *Граматичний простір сучасної лінгвоукраїністики*. Катерині Григорівні Городенській. Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2019. С. 367–374
3. Євтушина Т. О., Дідур Л. С. Культуромовний аспект політичного дискурсу В. Зеленського (на матеріалі звернень періоду карантину). *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика». 2020. Вип. 31. Том 2. С. 11-15. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/14790>
4. Омельчук С. Бути чесним у науці й навчанні: експрес-курс з академічної доброчесності для здобувачів вищої освіти. Херсон, 2021. 80 с. URL: <http://ekhsuir.kspu.edu/bitstream/handle/123456789/16571>
5. Шевчук С. В. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник. Київ : Алерта, 2023. 536 с.

Практичні завдання для самостійної роботи

Завдання 1. Зробіть переклад словосполучень. Поясніть, які відповідники прийменника по існують в українській мові.

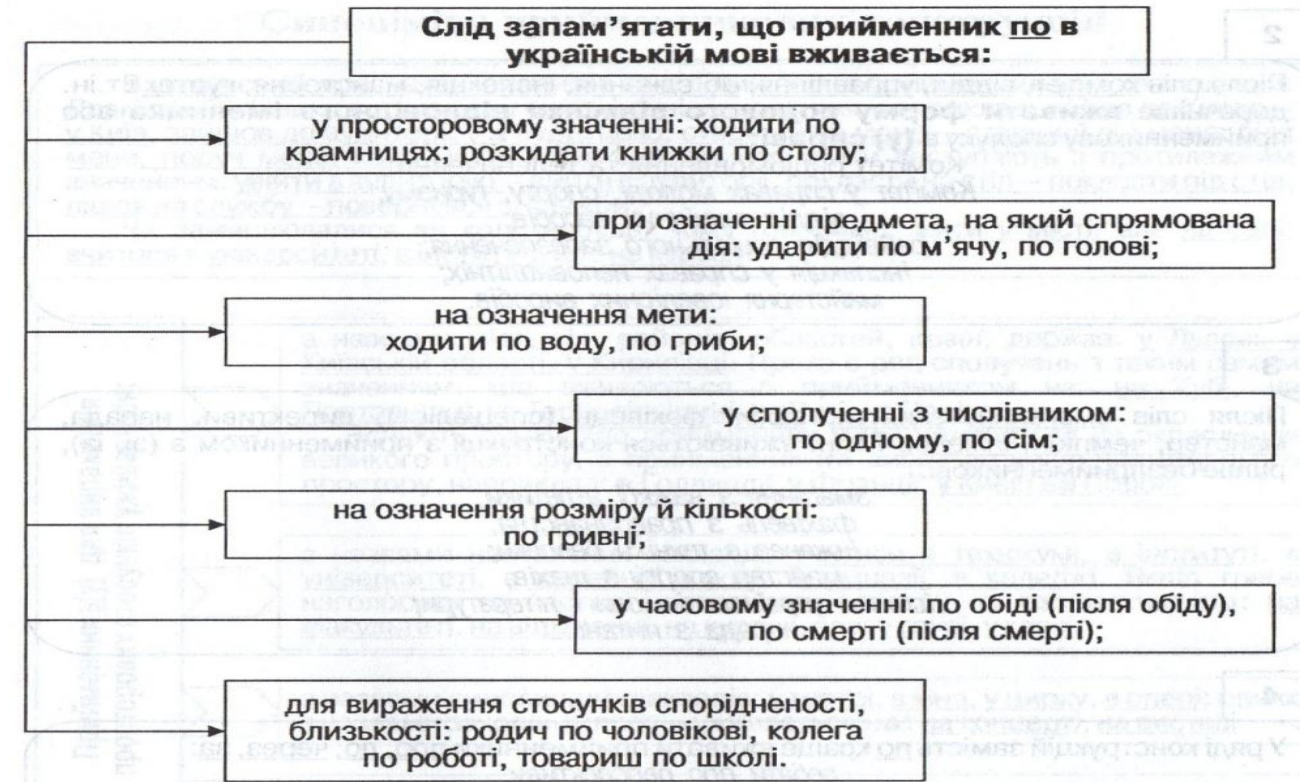
I варіант (перша половина здобувачів освіти за журнальним списком). По неведению, по небрежности, по достоинству, по предположению, по вине, по контракту, по приглашению, по поводу, не по плечу, по соображениям, по имени, по вопросам, по настоянию, по усмотрению, по совокупности, по прибытии, по принуждению, по возвращении, по недоверию, вовлечь в работу, испытательный срок, поступить в университет, предпринять меры, семейное положение.

II варіант (друга половина здобувачів освіти за журнальним списком). По прибытию; комиссия по рассмотрению вопросов; дежурный по вокзалу; по выходным дням; по возможности; комитет по вопросам разоружения; по возвращению; материалы по вопросам экономики; по ошибке; по принуждению; по заказу; по невнимательности; старший по возрасту; сообщить по телефону; по предложению; кружок по изучению, со временем, частное лицо, чрезвычайно положение.

Методичні рекомендації:

https://web.posibnyky.vntu.edu.ua/icgn/radomska_ukr_mova/3.htm

<https://navsi200.com/movne/pravylne-vzhyvannia-pryimenennykiv/>

Завдання 2. Робота в парі. Ознайомтеся з фаховими статтями (оберіть 2 на вибір). Випишіть та прокоментуйте потребу в змістовому та граматичному редагуванні.

Методичні рекомендації щодо вимог до наукової статті

http://journal.insat.org.ua/wp-content/uploads/2019/05/Metoduka_statti_ukr_.pdf

Орієнтовний перелік фахових статей:

Ашихміна Н. В. Використання засобів ІКТ для формування фахової компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва. Інформаційні технології і засоби навчання. 2021. № 82(2). С. 63-76. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/11874>

Толстова О. Структурно-семантичні особливості музичної термінології нотного тексту. *Лінгвістичні студії*. 2018. Вип. 36. С. 121 – 125. URL:

https://www.researchgate.net/publication/329838022_Strukturno-semanticni_osoblivosti_muzicnoi_terminologii_notnogo_tekstu

Енська О. Ю., Максименко А. І., Ткаченко І.О. Композиція танцю та мистецтво балетмейстера. Суми : ФОП Цьома С.П., 2020. 157 с. URL: <https://repository.sspu.edu.ua/bitstream/123456789/9456/1/>

Булик-Верхола С. З. Питоме й запозичене в музичній термінології української мови. *Закарпатські філологічні студії*. 2021. Вип. 15. С. 9 – 14. URL:

<http://zfs-journal.uzhnu.uz.ua/archive/15/3.pdf>

Гоцалюк А. А. Хореографія як засіб вираження поліжанрових художніх форм. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. 2019. № 2. С. 280 – 284. URL: <https://journals.uran.ua/visnyknakkkim/article/view/177573>

Хмелюк Я. В. Музично-драматична діяльність як засіб формування творчої індивідуальності. *Наукові записки*. Серія "Психолого-педагогічні науки" (Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя) / за заг. ред. проф. Є. І. Коваленко. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2017. № 1. С. 121 – 126.

URL: http://lib.ndu.edu.ua/dspace/bitstream/123456789/617/1/1_2017.pdf

Ростовська Ю. О. Вплив ціннісних орієнтацій на формування професійних переконань майбутніх учителів хореографії. *Наукові записки*. Серія "Психолого-педагогічні науки" (Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя) / за заг. ред. проф. Є. І. Коваленко. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2017. № 1. С. 115 – 121. URL: http://lib.ndu.edu.ua/dspace/bitstream/123456789/617/1/1_2017.pdf

Горожанкіна О. Ю., Риженко Н. В. Формування асоціативного мислення майбутніх учителів музики в процесі диригентсько-хорової підготовки. *Наукові записки*. Серія "Психолого-педагогічні науки" (Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя) / за заг. ред. проф. Є. І. Коваленко. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2017. № 1. С. 76 – 83. URL: http://lib.ndu.edu.ua/dspace/bitstream/123456789/617/1/1_2017.pdf

Марцинів В. В. Педагогічні умови розвитку творчих здібностей учнів шкіл мистецтв засобами електронного музичного інструментарію. *Наукові записки*. Серія "Психолого-педагогічні науки" (Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя) / за заг. ред. проф. Є. І. Коваленко. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2017. № 1. С. 94 – 100. URL: http://lib.ndu.edu.ua/dspace/bitstream/123456789/617/1/1_2017.pdf

Ашихміна Н. В. Сутність і компонентна структура музично-стильових уявлень майбутніх учителів музики. *Наукові записки*. Серія "Психолого-педагогічні науки" (Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя) / за заг. ред. проф. Є. І. Коваленко. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2017. № 1. С. 7 – 13. URL: http://lib.ndu.edu.ua/dspace/bitstream/123456789/617/1/1_2017.pdf

Завдання 3. Відредагуйте словосполучення, дотримуючись правил керування сучасної української мови.

Повідомити дописувачів, речення довше словосполучення, виконано згідно вимог керівника, виконано у відповідності до мети роботи, навчатися письму, оволодіти граматику української мови, нехтуємо цю похибку, наголосив цінність результатів дослідження, досягти високі результати, стаття важливіше реферату, розмовляв з двадцяти учасниками, зафіксовано у сто двадцяти джерелах, бракує дев'яносто двох сторінок, розіслав запрошення п'ятсот сорок двом учасникам конференції.

ПИТАННЯ ДО ІСПИТУ

1. Мовне законодавство та мовна політика в Україні.
2. Поняття національної та літературної мови. Ознаки літературної мови.
3. Мова професійного спілкування як функціональний різновид української літературної мови.
4. Мовні норми. Новий правопис.
5. Мова й культура мовлення в житті професійного комунікатора. Комунікативні ознаки культури мови.
6. Лексико-фразеологічні норми. Особливості вживання синонімів, омонімів, антонімів, паронімів у професійному мовленні. Лексичні повтори, тавтологія, плеоназм, мовні штампи. Професійна фразеологія.
7. Мовний, мовленнєвий, спілкувальний етикет. Мовленнєвий етикет фахівців сфери музичного мистецтва та хореографії
8. Стандартні етикетні ситуації. Парадигма мовних формул.
9. Професійна сфера як інтеграція офіційно-ділового, наукового й розмовного стилів.
10. Індивідуальні й колективні форми фахового спілкування.
11. Критика і компліменти.
12. Гендерні аспекти спілкування.
13. Стратегії поведінки під час ділової бесіди.
14. Публічний виступ як важливий засіб комунікації переконання.
15. Культура сприймання публічного виступу. Уміння ставити запитання, уміння слухати.
16. Мистецтво аргументації, техніка й тактика аргументування. Мовні засоби переконання.
17. Співбесіда з роботодавцем.
18. Етикет телефонної розмови.
19. Значення ділових перемовин у майбутній професійній діяльності. Дискусія, дебати; зустрічні методи дебатів.
20. Класифікація документів. Національний стандарт України. Вимоги до змісту та розташування реквізитів. Вимоги до бланків документів. Оформлювання сторінки. Вимоги до тексту документа.
21. Мовні особливості офіційно-ділового стилю.
22. Резюме, автобіографія. Заява. Види заяв.
23. Контракт. Відмінності між контрактом та трудовою угодою, трудовим договором.
24. Звіт: поняття, види, схема укладання.
25. Службові записки: види, особливості розташування реквізитів.
26. Протокол. Витяг з протоколу. Довідка. Прес-реліз.
27. Діловий лист: поняття, класифікації, мовний етикет.
28. Мовні засоби наукового стилю.

29. Анотування наукових текстів.
30. Основні правила бібліографічного опису джерел, оформлювання покликань.
31. Стаття як самостійний науковий твір. Вимоги до наукової статті.
32. Основні вимоги до виконання та оформлювання курсової, бакалаврської робіт.
33. Рецензія, відгук як критичне осмислення наукової праці.
34. Термін як основна понятійна одиниця наукової сфери діяльності людини. Термін та його ознаки. Способи творення термінів обраного фаху.
35. Типові помилки під час перекладу наукових текстів українською мовою. Вибір синоніма під час перекладу. Переклад термінів.
36. Помилки в змісті й будові висловлювань. Найпоширеніші синтаксичні помилки в наукових текстах та шляхи їхнього уникнення.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Критерії оцінювання за різними видами роботи

Вид роботи	бали	Критерії
Практичні завдання	0 балів	Здобувач не володіє знаннями, не оперує ними, виконуючи практичні завдання. Самостійно не використовує потрібні інформаційно-методичні матеріали під час виконання практичних завдань. Припускається суттєвих помилок під час їхнього виконання. Здобувач не виступає експертом практичних завдань, що виконали однокурсники.
	1 бал	Здобувач володіє знаннями, оперує ними, виконуючи практичні завдання. Самостійно використовує потрібні інформаційно-методичні матеріали під час виконання практичних завдань. Припускається помилок під час їхнього виконання. Здобувач здебільшого виступає експертом практичних завдань, що виконали однокурсники.
	2 бали	Здобувач володіє міцними знаннями, оперує ними, виконуючи практичні завдання. Самостійно використовує потрібні інформаційно-методичні матеріали під час виконання практичних завдань. Не припускається помилок під час їхнього виконання. Здобувач виступає експертом практичних завдань, що виконали однокурсники.
Самостійна робота	0 балів	Здобувач не розпізнає об'єкти вивчення та визначає їх на побутовому рівні, не може описувати об'єкти вивчення; не має уявлення з предмета вивчення; не виконує елементарні прийоми практичних завдань.
	1 бал	Здобувач знає окремі факти, що стосуються навчального матеріалу; виявляє здатність елементарно висловлювати думку; самостійно та за допомогою викладача може виконувати частину практичних завдань; знає послідовність виконання завдання; практичні завдання містять багато

		суттєвих відхилень від установлених вимог, при їх виконанні потребує систематичної допомоги викладача.
	2 бали	Здобувач самостійно й логічно відтворює фактичний і теоретичний матеріал та наводить приклади; володіє навчальним матеріалом і використовує набуті знання, уміння у стандартних ситуаціях; самостійно виконує практичні завдання відповідно до методичних рекомендацій; практичні завдання мають окремі помилки; користується необхідними навчально-методичними матеріалами.
	3 бали	Здобувач володіє глибокими знаннями, демонструє відповідні компетентності, використовує їх у нестандартних ситуаціях, самостійно працює з інформацію відповідно до поставлених завдань; систематизує та узагальнює навчальний матеріал; самостійно користується додатковими джерелами інформації; без похибок виконує та аналізує практичні завдання.
ІНДЗ: наукове повідомлення з використанням мультимедійних засобів	0	Робота не відповідає темі чи відсутня. Дуже бідний словниковий запас, виражальні засоби одноманітні, суттєві орфографічні та граматичні помилки. Мультимедійна презентація відсутня чи порушує етику авторського права, тобто є плагіатом.
	1-2 бали	У роботі допущено відхилення від теми. Бідний словник й одноманітні стилістичні засоби, синтаксичні конструкції. Трапляється неправильне слововживання, багато орфографічних і граматичних помилок. Мультимедійна презентація відсутня.
	3-4 бали	Зміст роботи здебільшого відповідає темі, є незначні порушення послідовності у викладі думок. Стиль роботи відзначається єдністю і достатньою виразністю, але допускаються окремі недоліки й неточності. Наявні окремі орфографічні та граматичні помилки. Не дотримано всіх вимог до створення

		мультимедійної презентації. Під час виступу здобувач освіти почувається достатньо впевнено. Презентація лаконічно ілюструє та унаочнює наукове повідомлення.
5 балів		Здобувач вищої освіти демонструє вміння будувати твір-розповідь з елементами роздуму; логічно, правильно, точно, етично й емоційно висловлювати думку відповідно до змісту, умов комунікації й адресата, застосовуючи основні закони риторики і прагнучи при цьому виробити індивідуальний стиль. Здобувач здебільшого володіє технікою і культурою мовлення. Зміст роботи цілком відповідає темі. Робота відзначається багатством словника, стилістичних засобів. Наявні орфографічні та граматичні помилки відсутні. Презентація частково ілюструє та унаочнює наукове повідомлення.
6 балів		Здобувач вищої освіти демонструє вміння будувати твір-розповідь з елементами роздуму; логічно, правильно, точно, етично й емоційно висловлювати думку відповідно до змісту, умов комунікації й адресата, застосовуючи основні закони риторики і прагнучи при цьому виробити індивідуальний стиль. Здобувач володіє технікою і культурою мовлення. Зміст роботи здебільшого відповідає темі. Робота відзначається багатством словника, стилістичних засобів. Наявні орфографічні та граматичні помилки. Презентація вповні ілюструє та унаочнює наукове повідомлення.
7 балів		Здобувач вищої освіти демонструє вміння будувати твір-розповідь з елементами роздуму; логічно, правильно, точно, етично й емоційно висловлювати думку відповідно до змісту, умов

		комунікації й адресата, застосовуючи основні закони риторики і прагнучи при цьому виробити індивідуальний стиль. Здобувач володіє технікою і культурою мовлення. Зміст роботи цілком відповідає темі. Робота відзначається багатством словника, стилістичних засобів. Орфографічні та граматичні помилки відсутні. Презентація вповні ілюструє та унаочнює наукове повідомлення.
Письмова робота	0-4 бали	0,25 бала надається за кожну правильну відповідь (тест).
	5-13 балів	2 бали за правильне виконання кожного практичного завдання.

Критерії оцінювання підсумкового контролю (екзамен)

Для навчальної дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)», яка за навчальним планом передбачає підсумковий контроль у формі усного екзамену, відводиться 20 балів. Здобувач вищої освіти може скласти екзамен, якщо кількість отриманих упродовж вивчення дисципліни балів не менше як 40. Накопичені здобувачем бали під час вивчення навчальної дисципліни не аналюються, а сумуються. Оцінка за екзамен не може бути меншою за кількість накопичених ним балів.

Бали	Критерії
0 балів	Відповіді на запитання відсутні.
1–5 балів	Здобувач розпізнає деякі об'єкти вивчення та визначає їх на побутовому рівні, може описувати деякі об'єкти вивчення; має фрагментарні уявлення з предмета вивчення; використовує елементарні прийоми виконання практичного завдання.
6–10 балів	Здобувач вищої освіти не вміє логічно думати, робити власні висновки. Відповіді на запитання формальні, книжкові. Не наведено прикладів практичного використання в освітньому процесі
11–15 балів	Відповіді на запитання загалом правильні, проте наявні помилки у визначеннях. Здобувач вищої освіти намагається робити власні висновки, наводить приклади практичного використання в освітньому процесі; виконує практичне завдання з незначними огріхами.
16–20 балів	Здобувач вищої освіти вміє розмірковувати, робити власні висновки. Відповіді на запитання повні, обґрунтовані, логічно побудовані, з прикладами практичного використання.

Критерії оцінювання за всіма видами контролю

Сума балів	Критерії оцінки
Відмінно (90 – 100 A)	Здобувач демонструє міцні знання навчального матеріалу в обсязі, що відповідає програмі навчальної дисципліни, правильно й обґрунтовано приймає необхідні рішення в різних нестандартних ситуаціях; реалізує теоретичні положення навчальної дисципліни, виконуючи практичні завдання у сфері психології. Виконуючи практичні завдання, проявляє вміння самостійно вирішувати поставлені завдання, активно включається в обговорення, відстоює власну точку зору в питаннях та рішеннях, що розглядаються. Оцінка нижче 100 балів обґрунтовується недостатнім розкриттям теоретичних питань навчальної дисципліни, або тим, що студент проявляє невпевненість в тлумаченні теоретичних положень чи складних практичних завдань.
Добре (82-89 B)	Здобувач демонструє знання, володіння матеріалом в обсязі, що відповідає програмі навчальної дисципліни, робить на їхній основі аналіз можливих ситуацій та вміє застосовувати теоретичні положення при вирішенні практичних задач у сфері психології, але припускається несуттєвих помилок. Виконуючи практичні завдання, здобувач самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких є незначною.
Добре (74-81 C)	Здобувач володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, знає основні теоретичні положення, що відповідають програмі навчальної дисципліни, аналізує можливі практичні ситуації та вирішує їх, але припускається помилок, що усуває за підтримки з боку викладача чи однокурсників. Пояснює основні положення, дає правильні відповіді на запитання. Помилки у відповідях не є системними, впевнено працює за алгоритмом.
Задовільно (64-73 D)	Здобувач розуміє основні положення навчальної дисципліни, які є визначальними і орієнтується у напрямі вирішення практичних завдань. Здобувач розуміє практичні завдання, має пропозиції щодо напрямку їхнього вирішення. Самостійно вирішує завдання за зразком, допускає значну кількість неточностей, помилок, які усуває під керівництвом викладача, підтримки з боку однокурсників. Розуміє основні правила, зі значними помилками використовує засоби

	української мови в усному і писемному спілкуванні в суспільно й професійно значущих сферах.
Задовільно (60-63 E)	Здобувач поверхнево опанував навчальний зміст, передбачений програмою навчальної дисципліни, володіє основними положеннями на мінімально допустимому рівні. Знання щодо використання засобів української мови в усному і писемному спілкуванні в суспільно й професійно значущих сферах фрагментарні. Виконання практичних завдань, формалізоване: є відповідність алгоритму, виконує практичні завдання за підтримки з боку викладача зі значними труднощами; демонструє нестійкі навички міжособистісної взаємодії; відсутнє глибоке розуміння основ офіційно-ділового, наукового, розмовного стилів української мови у сфері психології, фрагментарно використовує засоби української мови в усному і писемному спілкуванні в суспільно й професійно значущих сферах.
Незадовільно (35-59 FX)	Здобувач має фрагментарні знання, опанувавши менше половини обсягу навчального змісту, передбаченого програмою навчальної дисципліни. Відсутнє цілісне усвідомлення навчального матеріалу. Здобувач працює пасивно, практичні завдання виконує переважно з помилками, виправляє помилки лише виконуючи нескладні практичні завдання. Здобувач допускається до повторного складання заліку.

СЛОВНИК ВИБИРАЙМО ПРАВИЛЬНІ СЛОВА

Авторитет – популярність: *авторитет* у значенні “повага”, “популярність”, “слава” вживають стосовно окремих людей або колективів. Щодо твору мистецтва треба вжити слово *популярність*. Наприклад: *Опера популярна серед глядачів (має успіх у глядачів), а не має авторитет серед глядачів.*

Адрес – адреса: *адрес* – це письмове вітання особі, організації, переважно з нагоди ювілею (*адрес ювілярові, адрес з нагоди сімдесятиріччя*); *адреса* – місце проживання чи перебування особи, місце розташування установи; напис на конверті чи бандеролі (*мешкати за адресою, надсилати на адресу*); слово *адреса* можна вживати й у переносному значенні: *це сказано на мою адресу (а не в мою адресу чи адрес).*

Батьківщина – батьківщина: слово *батьківщина* має кілька значень – 1) країна стосовно людей, які народилися в ній і є її громадянами; 2) (переносно) місце зародження, походження або виникнення чогось. У цих двох значеннях слово *батьківщина* вживається з наголосом на першому або на передостанньому складі. *Батьківщина* – спадщина від батьків (узагалі) і зокрема спадковий маєток. Останнє значення тепер сприймається як застаріле. Та й *батьківщина* у значенні “спадщина від батька” нині вживається значно рідше (тільки в художній літературі, розмовному мовленні), натомість поширеним є слово *спадщина* – офіційний юридичний термін.

Бік – сторона: *бік* уживають тоді, коли говорять про правий чи лівий бік, указуючи на якусь частину тіла від плеча до стегна, а також в усталених словосполученнях: *з одного, з другого боку; лицьовий, зворотний, тіньовий, позитивний бік; бути на чийомусь боці; погляд з боку; з усіх боків; повернути на свій бік; схилитися на бік кого (чого); сторона* – синонімічне до іменників *край, вітчизна, батьківщина* (в художньому стилі). В офіційних паперах, юридичних документах уживається у складі термінів на зразок: *винна, позовна, потерпіла сторона, високі договірні сторони, сторони трикутника*. Отже, правильно буде: *відійди вбік, а не в сторону, по обидва боки, а не по обидві сторони*. Ненормативним є слововживання *сторона* в значенні “погляд, точка зору, розуміння”. Отже, не *із фінансової сторони, а із фінансового погляду*.

Більшість – багато: *більшість* вживаємо, коли йдеться про те, що можна полічити: *більшість школярів, більшість присутніх*. *Багато* передає поняття повної кількості взагалі: *багато води витекло, багато говорити, багато часу минуло*.

Більшість – більша частина: *більшість* поєднується переважно з іменниками, що означають істот: *більшість учнів, більшість дітей, більшість коней*; з іменниками, що означають організації, підприємства, установи та інші заклади, функціонування яких виявляється в діяльності людей: *більшість шкіл, більшість заводів*. У таких випадках *більшість* можна замінити синонімічним словосполученням *більша частина*. В інших випадках, як правило, вживається тільки словосполучення *більша частина*. Зокрема, *більшість* не вживається з

іменниками, які означають речовину в твердому, рідкому або газоподібному стані (*сода, бензин, аміак*), з іменниками, які означають конкретні неживі предмети, якщо іменник стоїть в однині (наприклад, не можна сказати *більшість стола*, треба: *більша частина стола*), а також зі збірними іменниками, що означають сукупність предметів (*листя, одяг* та ін.). Не зовсім прийнятним вважається вживання слова *більшість* у поєднанні з іменниками – назвами конкретних одиничних предметів: *більшість зошитів, більшість груш*, краще: *більша частина зошитів, більша частина груш*. Отже, *більшу частину одягу поклали у велику сумку*, а не *більшість одягу*.

Видатний – визначний – відомий: *видатний* – той, що виділяється серед інших якимись надзвичайними рисами, якостями, властивостями: *Він найвидатніший з політиків; видатні успіхи, видатна роль, видатні заслуги*. *Визначний* – який має значні (помітні) досягнення в певній галузі: *Відбулася зустріч учителів із визначними письменниками та художниками; визначна подія, визначний етап, визначне досягнення, місце*. *Відомий* – той, про якого (про що) знають, популярний: *відома вишивальниця, відомий художник, відома картина*.

Винятково – виключно: *винятково* – синонім до слів *дуже, надзвичайно*: *винятково уважний студент, винятково щастить*, а не *виключно*. У ролі частки замість слова *виключно* маємо послуговуватися словами *тільки, лише*: *Слід надавати допомогу тільки тим, хто перебуває за межею бідності*.

Висловити – виразити: *дозвольте висловити співчуття, вдячність, надію, припущення, схвалення; висловлюють думку, пропозицію, міркування, ідею*. *Виразити* можна почуття радості, хвилювання.

Відмінити – скасувати: *відмінити* – поєднується з назвами якихось заходів: *засідання, збори, концерт, виставу; скасувати*, тобто *анулювати*, можна якийсь документ: *акт, закон, наказ*.

Вірний – надійний – правильний: *вірний* в українській мові має значення “відданий, незрадливий” (*вірна дружина*); *надійний* – це той, який викликає довір’я (*надійний товариш*), а також той, який забезпечує досягнення мети, перевірений (*надійний спосіб, надійна конструкція*); *правильний* – істинний, який відповідає правилам, безпомилковий (*правильна думка, правильне застосування ліків, правильний напрям*).

Власний – особовий – особистий: *власний*: *вишні у власному соку, власний будинок, власна думка, власний автомобіль* (є власністю особи), *кошти на власні потреби*. *Особистий*: *бажаю щастя в особистому житті; подаю особистий приклад; особистий автомобіль* (який належить певній особі); *зводити з кимось особисті рахунки*. *Особовий*: *склад, справа, посвідчення, особовий рахунок у банку*.

Водій – шофер: *водій* – людина, що пройшла спеціальну підготовку і керує автомобілем, тролейбусом, трамваєм, автобусом, мотоциклом, комбайном; *шофер* – це назва тільки водія автомобіля, водія-професіонала, тобто назва людини за професією. Слово *водій* має ширше значення, а *шофер* – вужче. Людину, яка керує

власним автомобілем, шофером не називають, оскільки це не професійний автомобіліст.

Губити – втрачати: *губити* означає “втрачати конкретний предмет” (*губити олівці, ключі*). Якщо йдеться про назви абстрактних понять, то слід уживати слово *втрачати* (*втрачати надію, пам’ять, совість*). Доцільно використовувати й інші слова для перекладу російського слова “терять”: *розгублюватись* (а не *втрачати голову*), *непритомніти* (а не *втрачати, губити свідомість*), *гаяти* або *марнувати час* (а не *втрачати*), *знищувати природу* (а не *губити*).

Даний – цей: в офіційно-ділових текстах і в науковій мові неправильно вживають слово *даний* у значенні, яке нормативно передають займенники *цей, такий*. Отже, не *дані приклади свідчать*, а *ці приклади свідчать*; *проаналізуймо не дані факти*, а *такі факти*. Вислів *в даному випадку* – неправильний, йому відповідає вислів *у цьому (у такому) разі*.

Другий – інший: якщо йдеться про парні назви, то – *другий*: *На одному боці річки височів ліс, а на другому був безмежний степ*; якщо предметів, явищ, органів більше ніж два чи невідомо скільки, то – *інший*: *Деякі вправи я виконував залюбки, а інші – неохоче*.

Дружний – дружній: *дружний* – зв’язаний дружбою, взаємною прихильністю, згодою, довірою, відданістю, одноставний (*колектив, сім’я, галас, сміх, спів, праця*); *дружній* – належний другові, заснований на дружбі, взаємній прихильності, довірі, доброзичливості (*рука, візит, погляд, допомога, зустріч, листування*).

Закінчити – завершити: *закінчити* – називає кінець різноманітних дій, видів роботи, діяльності, відрізка життя, навчання людини тощо: *закінчити розмову, закінчити читати книгу, закінчити університет*; *завершити* – довести виконання, здійснення чого-небудь до остаточного кінця, закінчення.

Залучати до чогось – прилучатися: *залучати* до чогось може тільки хтось, тобто людина. *Залучають* до виконання якоїсь дії, до участі в чомусь, *залучають* до якогось гурту, до організації тощо: *залучають молодь до участі в змаганні*. *Прилучатися* – якщо йдеться про особу-діяча: *він прилучається до гурту, до роботи; він прилучився до рибалок*.

Замісник – заступник: *замісник* – це людина, яка тимчасово виконує чийсь обов’язки (*практикант – це замісник учителя*), а *заступник* – це офіційна посада особи, що заступає керівника (*заступник директора*).

Знаходиться – перебувати: *знаходиться* – коли в результаті пошуків знаходиться загублене, втрачене: *знайшлися діти; знайшовся записник*. Це дієслово передає також значення “*виявлятися, з’являтися*”: *знайшлося чимало охочих відвідати музей*. *Перебувати* – коли йдеться про місце перебування когось: *Президент України перебуватиме в Парижі*. Неправильні є вислови: *У школі знаходиться стоматологічний кабінет* (треба *міститься*); *журнали знаходяться у столі* (треба *лежать*), *він знаходиться у відпустці* (треба *перебуває*).

Зумовлювати – обумовлювати: *зумовлювати* – бути причиною чогось, створювати умови для виникнення чогось: *Ці особливості розвитку хребта дитини і підлітка зумовлюють його легку піддатливість і можливе викривлення при неправильних положеннях тіла та довготривалих напруженнях; Долю книги зумовлюють однаковою мірою і якості книги, і якості читача – його вдача, інтереси й смаки* (Ю.Смолич). *Обумовлювати* – обмежувати якоюсь умовою, застереженням: *У договорі обидві сторони обумовили низку питань.*

Із-за – через: *із-за* (з-за) вживаємо для вираження просторового значення (*із-за лісу, з-за діброви*), цей прийменник не можна використовувати для позначення причинності, у цьому значенні слід вживати *через: через відсутність, необережність, хворобу* (а не *із-за відсутності, необережності, хвороби*).

Кампанія – компанія: *кампанія* найчастіше вживають у двох значеннях: 1) воєнні дії, війна; період плавання або воєнних операцій флоту: *Кампанія з французами буде важкою*; 2) заходи для здійснення чергового важливого громадсько-політичного або господарського завдання: *виборча кампанія, посівна кампанія*. *Компанія* – 1) група людей, які разом проводять час: *На канані, на кріслах засіла молода компанія*; 2) торговельне або промислове товариство, підприємство: *торговельні компанії*.

Комфортабельний – комфортний: *Комфортабельний* уживається переважно для окреслення зовнішнього комфорту, побутових зручностей: *комфортабельна квартира, літак, автобус, меблі*. *Комфортний* має зв'язок зі словами *комфорт, комфортність*, означає “зручний, приємний”: *комфортні умови, відпочинок*.

Мати рацію – бути необхідним, доцільним: *мати рацію* стосується замірів, дій, учинків людини, групи людей, колективу і має значення “бути правим, діяти, думати правильно, слушно”. *Мати рацію* може лише певна особа, група осіб, колектив: *Він мав рацію, застерігаючи від поїздки. Ти боїшся і маєш рацію, бо вже пізня година*. Неправильний вислів: *Нагадайте дітям про небезпеку на дорозі, це особливо має рацію під час літніх канікул* (треба доцільно, необхідно).

Мимохідь – мимохіть: *мимохідь* – 1) проходячи повз щось чи кого-небудь; 2) не зосереджуючись на чомусь, між іншим: *мимохідь зазирнув до кімнати навпроти; розповідаючи, мимохідь нагадав і про візит до лікаря*. *Мимохіть* – ненароком, мимоволі: *скрикнув мимохіть дуже голосно; мимохіть відчув, що злякався*.

Мова про – йдеться: вислови *мова про щось* і *йдеться про щось* синонімічні: *мова про Івана Сергійовича* і *йдеться про Івана Сергійовича*. Вислів *мова йдеться про ...*, утворений із двох названих, неправильний.

Нагода – пригода: *нагода* – зручні для здійснення чого-небудь обставини, вдалий, доречний момент: *заходити кудись при нагоді, зробити щось при нагоді*. *Пригода* – подія, випадок. Вислів *бути у пригоді* має значення “приходити на допомогу в скрутному становищі”: *ця книжка стане мені у пригоді*.

Недавно – нещодавно: *недавно* – у недалекому минулому. Сполучається зі словами *так, тільки, зовсім, ще: ще так недавно було літо; здавалося, що це було так недавно. Нещодавно* – не так давно, зовсім недавно, тільки недавно, щойно. Не поєднується зі словами *так, тільки, зовсім, ще: я нещодавно прийшла*.

Однобічний – односторонній: *однобічний* – якщо йдеться про рух транспорту: *однобічний рух, двобічний рух. Односторонній* – коли укладають угоду, готують відповідні документи: *односторонні вимоги, двостороння угода*.

Освітлений – освічений: *освітлений* походить від слова “світло”, тому вживаємо *освітлена кімната, освітлений сік*; можна використовувати це слово й у переносному значенні (*освітлений щастям, радістю*). *Освічений* – той, який має освіту, культурний (*освічений народ, хлопець*). Не можна писати *освідчений*. Людину, яка має досвід, називаємо *досвідченою*.

Перегорнути – перевернути: *перегортати, гортати* кажемо про сторінки: *гортаємо сторінки книжки і гортаємо книжку. Перевернути* можна також книжку, тканину, папір, тобто поміняти місцями гору (верх) і низ (спід), лице й виворіт: *перевернути на другий бік платівку, перевернути млинці на сковороді*.

Поверхневий – поверховий: *поверхневий* – який розміщується, перебуває, відбувається на поверхні чи недалеко від поверхні чого-небудь: *поверхневі й підземні води, поверхневий обробіток ґрунту. Поверховий* – неглибокий, який не стосується суті справи, несумлінно виконаний: *поверхова думка, концепція, стаття; поверховий аналіз, проект, підхід; поверхове враження, судження; поверхові висновки*.

Показний – показовий: *показний* – коли йдеться про людину, яка привертає увагу певними якостями, властивостями: *показна жінка, показний чоловік; показне героїство, показна доброта, показна щирість. Показовий* – який дає уявлення про щось, яскраво характеризує що-небудь, є ознакою чого-небудь; прилюдний: *показова ілюстрація, риса, показові приклади; показові змагання, показовий виступ, показовий урок*.

Показник – покажчик: *показник* – те, за чим можна судити про розвиток і хід чогось; наочне вираження (у цифрах, графічно) результатів чиеїсь праці тощо. *Покажчик* – 1) це напис, стрілка або інша позначка, яка показує щось; 2) довідкова книжка або довідковий список у книжці. Наприклад: *У цьому місці стояв стовп, покажчик кілометрів, а не показник. Щодо продуктивності праці в промисловості, то тут у нас гарні показники, а не покажчики*.

Попереджувати – запобігати – уникати: *попереджувати* – заздалегідь повідомляти кого-небудь про щось: *попередити про перенесення екскурсії, потрібно попереджувати про зміни в розкладі. Запобігати* – не допускати, заздалегідь відвертати що-небудь неприємне, небажане. Це дієслово вимагає біля себе слів у давальному відмінку: *запобігати (чому?) аваріям, втратам, злочинам, хворобі. Уникнути* поєднується із залежним словом у родовому відмінку: *уникнути (чого?) арешту, зустрічі, помилок, зіткнення*.

Передчасний – попередній: *передчасний* – який відбувся, з'явився, настав раніше за належний, визначений строк, час: *передчасне відправлення автобуса*. *Попередній* – той, який проводиться, здійснюється, встановлюється заздалегідь, наперед; який був, стався раніше, який передує чому-небудь: *попередній продаж квитків, попередня безсонна ніч, вишліть на попередню адресу*.

Розташовуватися – розміщуватися: *розташовуватися* вживаємо тоді, коли виникає потреба вказати місцеперебування, базування чого-небудь (*табору*) чи треба зазначити географічні координати населеного пункту, певного об'єкта. *Розміщуватися* – вказуємо на адресу якої-небудь організації, закладу або на конкретне приміщення, в якому функціонують організація, заклад, установа.

Роль – значення: вислови *відігравати роль* і *мати значення* синонімічні: *Це не має для мене ніякого значення; Надзвичайно важливу роль відіграють посередники*. Не можна сплутувати вислови *відігравати значення, мати роль*.

Рятувальник – рятівник: *рятувальник* – людина, яка спеціально займається рятуванням або за певних умов виявляє намір це зробити: *У моторці, яка обігнала наш катер, були рятувальник і лікар. Рятівник* – людина, яка приносить порятунок: *Він сердечно подякував своєму рятівникові. Рятівник* не той, хто робить спробу врятувати, а той, хто врятував.

Святкувати – відзначати: *святкувати* – влаштовувати свято на честь кого-або чого-небудь (переважно з нагоди радісної, приємної події), радіти успіхові, перемозі тощо: *святкувати Різдво, день народження, День незалежності, перемогу у спортивних змаганнях, закінчення навчального року* тощо. *Відзначати* (ширше за значенням) – здійснювати певні заходи з приводу свята чи іншої пам'ятної події, нагоди: *відзначати свято урожаю, річницю творчої діяльності* тощо. Сумні, трагічні події не святкують, а відзначають: *Україна відзначила 75-у річницю Голодомору*.

Становище – положення – стан: *становище* – це певні події, обставини, ситуації, в яких хто-небудь, що-небудь перебуває: *становище у Грузії, міжнародне становище*. *Стан* – сукупність певних явищ, процесів: *фізичний стан рідини, стан здоров'я, стан справ*. *Положення* – розташування чого-небудь у просторі, розміщення тіла або його частин: *Замок назвали Високим через його високе положення*.

Туристичний – туристський: *туристичний* – той, який стосується визначеної сфери людської діяльності – туризму: *туристична карта, центр, фірма, агентство, довідник, журнал, бюро, похід*. *Туристський* – передбачає сполучуваність із назвами певних реалій життя туристів: *туристська база, маршрут, поїзд, група, візит, автобус, путівка, станція, намет, сезон*.

Являється – є: *являтися* – синонім до дієслова *з'являтися*: *ніколи не являється вчасно*. Неправильні слововживання: *Він являється майстром першого класу. Вибух являється першопричиною аварії* (треба: *є майстром, першопричиною*).

СЛОВНИК ПОМИЛКОНЕБЕЗПЕЧНИХ СИТУАЦІЙ У ТЕКСТІ НАУКОВОЇ РОБОТИ

Уникаймо вживання:

Активно вживаймо:

А

архетипічний

архетипний

Б

багаточисленні

численні

бажаючи

охочі

базуватися

ґрунтуватися

без всяких сумнівів

безсумнівно, поза будь-яким сумнівом

беззаперечні докази

неспростовні докази

безпристрасна оцінка

безстороння оцінка

бігло ознайомитися

побіжно ознайомитися

біжучий рядок

рухомий рядок

більша половина

більша частина

більше всього

імовірніше, ймовірніше

біля двохсот вживань

близько двохсот уживань

більше того

до того ж; крім того; на додаток

В

виділяти

виокремлювати

викликати увагу

привертати до себе увагу

виключати можливість

унеможлиблювати; не давати змоги

виключення

виняток

виняткове право

прерогатива

вирішення проблеми

розв'язання проблеми

виступає

функціонує; постає як

виходячи з припущення

на підставі припущення

вищенаведені факти

наведені вище факти

відзив на наукову роботу

відгук про наукову роботу

відкривати можливість

уможлиблювати; давати змогу

відноситься до ряду проблем

належить до низки проблем

відмінність

розбіжність

відміняти	скасовувати
відмічати	зазначати, зауважувати
відносно чого	щодо чого
відправна точка	вихідний пункт
відтак	а отже; тому; тож
вірний спосіб	надійний спосіб
вірно визначив	правильно визначив
віруючий	вірянин; вірний
властива для нього	властива йому
в кінці кінців	зрештою; врешті-решт; кінець кінцем
включає в себе	містить у собі; охоплює; об'єднує
вносити вклад	робити внесок
всеохоплюючий	всеосяжний; всеохопний
входити до	належати до
Г	
головним чином	переважно; здебільшого; гóловно
гостра необхідність	крайня потреба
Д	
давайте поміркуємо	поміркуймо
дальня периферія	далека периферія
дана робота	ця (зазначена, згадана) робота
двосторонній	двобічний, двоаспектний
діючий	чинний
до останнього часу	донедавна
дозволяє констатувати	дає змогу (підставу) констатувати; уможливлює щось
домінуючий	основний; панівний; переважний; визначальний; домінантний
дякуючи підтримці	завдяки підтримці
Е	
енергозберігаючий	енергоощадний
З	
завдання зводиться до	завдання полягає в
задавати питання	ставити запитання
залишається актуальною	не втрачає актуальності

залишати за собою право
заслуговує уваги
захищати свою точку зору

згідно концепції
знаходиться в опозиції до

значна (переважна) більшість
значимий

з точки зору
зустрічаємо
зустрічаються випадки

І

існування категорій
існуючий порядок
існуючі підходи
існуючий стан
і т.п.

К

категоріальний
керуючись думкою
кидатися у вічі
координуючий центр

М

мати місце
моя власна думка

Н

навчати мові
називати по імені
накопичити досвід
нами було виділено
наступні проблеми
на сьогоднішній день
на фоні

застерігати право
вартій уваги
стояти на своєму; відстоювати свою
думку

згідно з концепцією
опозиційний до; перебуває в опозиції
до

більшість
вагомий, важливий, релевантний,
значущий

на думку; на погляд; під кутом зору
фіксуємо, натрапляємо
трапляються випадки

наявність категорій
заведений порядок
наявні (відомі) підходи
наявний стан
і под., і т.ін., та ін., тощо

категорійний
спираючись на думку
впадати в око
координаційний центр

бути, бувати, траплятися
моя думка

навчати мови
називати на ім'я
набути досвіду; примножити досвід
ми виокремили
такі проблеми
на сьогодні
на тлі

на цей рахунок

невиправдане

не дивлячись на те що

неминуче

неприпустимий

О

об'єкт дослідження складають

область наукових інтересів

один і той же

окремі дослідники

оточуюче середовище

отримувати освіту

опиратися

організуючий центр

охарактеризувати

П

перехід з одного стану в інший

перш за все

перш ніж

першочергове завдання

підводити підсумки

під кінець

піднімати проблему (питання)

під редакцією

подібним чином

по відношенню до

понятійний

попереджати помилки

посилання

посилатися

пояснюється впливом

праця побачила світ

щодо цього

безпідставне

незважаючи на те що; попри те що

неодмінно

неможливий

об'єкт дослідження становлять;
об'єктом дослідження є

царина (галузь) наукових зацікавлень

той самий

деякі дослідники

навколишнє середовище; довкілля

здобувати освіту

спиратися

організаційний центр

схарактеризувати

перехід від одного стану до іншого

передовсім

перед тим як; до того як

невідкладне завдання

підбивати підсумки

насамкінець, наостанку

порушувати проблему (питання)

за редакцією

так само

щодо

поняттєвий

запобігати помилкам

покликання

покликатися

спричинений;

зумовлений;

породжений впливом

праця вийшла друком

при вивченні	вивчаючи; у процесі (під час) вивчення
при визначенні	визначаючи
при дослідженні	досліджуючи, у процесі дослідження
приналежність	належність
при наявності	за наявності
при необхідності	за потреби; якщо потрібно; якщо є потреба
при оцінці чого	оцінюючи що
присвоїти науковий ступінь	присудити науковий ступінь
приступити до обговорення	розпочати обговорення
при розгляді	розглядаючи, у процесі розгляду
притримуватися думки	дотримуватися думки
пропонується новий підхід	запропоновано новий підхід
протириччя	суперечність
прояв	вияв
Р	
разом із тим	водночас
розрахований на філологів	призначений для філологів; рекомендований філологам; адресований філологам
ряд праць	низка праць; багато праць
С	
свідчить про щось	засвідчує щось; підтверджує щось, констатує щось
складати частину	становити частину
складова	складник
скоріше всього	імовірніше
служити матеріалом	слугувати матеріалом
служити підставою	бути підставою
співпадати	збігатися
співставляти	зіставляти
становлення теорії	утвердження теорії
Т	
таке ж	таке саме

таким чином	отже
так, наприклад	так,
так як	оскільки, тому що
там же	там само
тим не менше	проте; однак; одначе; попри це
типу	на зразок; на кшталт; на взірць
той чи інший	той чи той
торкатися проблеми	розглядати проблему
У	
у відношенні до	щодо, стосовно
у відповідності до	відповідно до
у (в) дисертаційному дослідженні	у (в) дисертації
у залежності від	залежно від
україномовний	українськомовний
у (в) першу чергу	насамперед; передусім; найперше
у (в) порівнянні з	порівняно з
у (в) свою чергу	зі свого боку, так само
установка	настанова, намір
у (в) якості викладача	як викладач
Ц	
це говорить про те	це засвідчує те
центробіжний	відцентровий
Ш	
швидше за все	імовірніше
шестидесятники	шістдесятники
Я	
як правило	здебільшого; зазвичай; переважно
як уже говорилося	про що вже йшлося

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна література

1. Білавич Г. Основи риторики і красномовства : навч.-метод. посіб. Івано-Франківськ, 2020. 211 с. URL: <http://lib.pnu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/8878/1>
2. Гриценко Т. Б. Українська мова за професійним спрямуванням: навч. посіб. Київ : ЦНЛ, 2019. 624 с. URL: http://cul.com.ua/preview/Ukr_mova_za_prof_Gricenko.pdf
3. Кацавець Р.С. Українська мова: усна і писемна (ділове спрямування) : навч. посіб. Київ : Алерта. 2020. 280 с.
4. Підгурська В. Ю., Голубовська І. В. Українська мова за професійним спрямуванням : навч. посіб. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2022. 192 с. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/33841/1/Pidgurska.pdf>
5. Шевчук С. В. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник. Київ : Алерта, 2023. 536 с. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/17879>

Допоміжна література

1. Баган М. П. Експресивність сучасного українськомовного наукового дискурсу: межі можливого. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету*. Серія Філологія. 2017. Т. 20, № 1. С. 9–17. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vknlu_fil_2017_20_1_3.
2. Булик-Верхола С. Вторинна номінація як спосіб творення музичних термінів в українській мові. *Вісник: Проблеми української термінології*. Львів: Національний університет «Львівська політехніка», 2018. № 620. С. 62 – 65. URL: https://www.vlp.com.ua/files/1_2_zmist_620.pdf
3. Вихованець І. Р. Розмовляймо українською : мовознавчі етюди. Київ : Унів. вид-во ПУЛЬСАРИ, 2012. 160 с.). URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Vykhovanets_Ivan/Rozmovliaimo_ukrainskoiu.pdf
4. Гдакович М. С. Синтаксичні норми у діловому мовленні : навч.-метод. посібник. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. 52 с. <https://dspace.lvduvs.edu.ua/handle/1234567890/3834>
5. Євтушина Т. О. Український пісенний дискурс весни 2022 року як практичний метод навчання у виші. *Сучасні методи та форми організації освітнього процесу у закладах вищої освіти: збірник матеріалів всеукраїнської науково-методичної конференції*. Одеса: Університет Ушинського, 2022. С. 68-70. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/bitstream/123456789/15290/1/Yevtushyna>
6. Євтушина Т. О., Дідур Л. С. Культуромовний аспект політичного дискурсу В. Зеленського (на матеріалі звернень періоду карантину). *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених*

- Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Дрогобич* : Видавничий дім «Гельветика». 2020. Вип. 31. Том 2. С. 11-15. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/14790>
7. Євтушина Т. О., Прокопенко Л. І., Безенко А. О. Еліптичний заголовок як актуалізатор комунікативно важливої інформації в газеті «Чорноморські новини». *Закарпатські філологічні студії*. Видавничий дім «Гельветика», 2022. Вип. 21. Т. 1. С. 50 – 54. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/41393/1/N_Lakhno_ZFS_21_IF.pdf
 8. Євченко О. В. Правові засади мовної політики України в умовах воєнного стану. *Закарпатські філологічні студії*. 2022. Вип. 26. Т. 1 С. 52 – 55. http://zfs-journal.uzhnu.uz.ua/archive/26/part_1/26-1_2022.pdf
 9. Короткова Ю. М. Сабельникова Т. М. Посилення ролі мови й мовної освіти в умовах воєнного стану. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*. 2023. Том 34 (73) № 1. С. 26 – 30. URL: https://www.philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2023/1_2023/part_1/1-1_2023.pdf
 10. Кубальський О. Н. Наукова комунікація в добу глобалізації та соціальної турбулентності. *Освітній дискурс* : збірник наукових праць. Голов. ред. О. П. Кивлюк. Київ : ТОВ “Науково-інформаційне агентство “Наука-технології-інформація”, 2022. Вип. 41 (7-9). С. 18 – 26. https://journal-discourse.com/files/pdf/OD-41_7-9_-2022.pdf
 11. Нечипоренко А. Терміни-пароніми та питання культури наукового мовлення. *Science Review*. 2020. 2 (29), С. 25–27. URL: https://doi.org/10.31435/rsglobal_sr/28022020/6956
 12. Омельчук С. Бути чесним у науці й навчанні: експрес-курс з академічної доброчесності для здобувачів вищої освіти. Херсон, 2021. 80 с. URL: <http://ekhsuir.kspu.edu/bitstream/handle/123456789/16571>
 13. Риторика : навч.-метод. посібник / укл. Лариса Мафтин. Чернівці : Чернівецька ун-т ім. Ю. Федьковича, 2020. 344 с. URL: <https://archer.chnu.edu.ua/jspui/handle/123456789/4454>
 14. Семенов О. М. Культура української наукової мови : навч. посіб. Київ : Академвидав, 2010. 386 с.
 15. Степчук Ю., Вербицька Л., Вихор В. Проблеми канцеляризму в українській діловій мові. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2022. Вип 57. Т. 3. С. 180 – 184. URL: http://www.aphn-journal.in.ua/archive/57_2022/part_3/28.pdf

Інформаційні ресурси

1. ДСТУ 8302:2015 Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. URL: http://www-library.univer.kharkov.ua/pages/bibliography/style/dstu_8302_2015.pdf
2. «Мова інфо». URL: <http://www.mova.info/>

3. Мова – духовний скарб нації.
http://library.zp.edu.ua/virtual_exhibition/mova_links.html
4. Мова ділових паперів. — <http://bpapers.iatp.org.ua/?chapter=Style>.
5. Онлайн словники та он-лайн перекладачі. URL: <https://lcorp.ulif.org.ua/dictua/>
6. Словники на mova.info: <http://www.mova.info/page.aspx?l1=61>
7. Словник іншомовних слів. <http://www.mova.info/Page3.aspx?l1=227>
8. Український лінгвістичний портал. URL: <http://ulif.org.ua>
9. Український правопис. 2019. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/%202019.pdf>
10. Уроки державної мови. — <http://mova.kreschatic.kiev.ua>.
11. Як ми говоримо. Прийменники, сполучники, частки
https://webpen.com.ua/pages/Antonenko-Davudovich/15_Antonenko-Davidovich_priymmennik,spoluchnik,chastka.html

Навчальне видання

**УКРАЇНСЬКА МОВА
ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ**

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА
ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ**

*(спеціальності 025 Музичне мистецтво, 024 Хореографія, 014 Середня
освіта (Музичне мистецтво),
перший (бакалаврський) рівень вищої освіти)*

Укладач
Євтушина Тетяна Олександрівна